

**Zespół do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom
Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych**

RAPORT

dotyczący przestrzegania

PRAWA AUTORSKIEGO

I

PRAW POKREWNYCH

W POLSCE

za rok 2008

Warszawa, 2009 r.

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	3
II. Zagadnienia ogólne	5
1. Obowiązujący stan prawny	5
1.1. Akty prawa polskiego	5
1.2. Umowy międzynarodowe	6
1.3. Prawo Unii Europejskiej	7
2. Charakterystyka przestępczości przeciwko prawu autorskiemu i prawom pokrewnym w Polsce	9
III. Działania podjęte w 2007 r. przez administrację rządową (członków Zespołu do spraw Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych) w związku z występowaniem piractwa oraz ich efekty	10
1. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji – Policja i Straż Graniczna RP	10
1.1. Policja	10
1.2. Straż Graniczna	26
1.2.1. Analiza Naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych, a także innych praw własności intelektualnej oraz dotychczas podejmowanych inicjatyw i środków w zakresie przeciwdziałania tym naruszeniom	26
1.2.2. Podnoszenie wiedzy i umiejętności podczas cyklu szkoleń zmierzających do ograniczenia piractwa w zakresie prawodawstwa unijnego zarówno na szczeblu centralnym, jak lokalnym	28
1.2.3. Wymiana informacji i doświadczeń pomiędzy służbami zajmującymi się zwalczaniem piractwa	28
1.2.4. Prowadzenie prac projektowych i wykonawczych nad stworzeniem bazy danych własności intelektualnej	29
1.2.5. Monitorowanie działalności handlowej targowisk i bazarów mające zapewnić obowiązek przestrzegania prawa przez ich zarządców	29
2. Ministerstwo Finansów – Służba Celna RP	30
2.1. Inicjatywy i środki podejmowane w zakresie przeciwdziałania naruszeniom praw własności intelektualnej, zgodnie z realizacją poszczególnych celów strategicznych w 2008 roku zawartych w dokumencie rządowym pt. „Program na rzecz ochrony prawa autorskiego i praw pokrewnych 2008 - 2010”	30
2.2. Analiza naruszeń praw własności intelektualnej	33
2.3. Podnoszenie wiedzy i umiejętności podczas cyklu szkoleń - prowadzenie szkoleń programowych	36
3. Ministerstwo Sprawiedliwości – Prokuratura Krajowa	43
4. Urząd Patentowy RP	48
5. Ministerstwo Edukacji Narodowej	52
IV. Zakończenie	53
1. Szacunkowy poziom piractwa w Polsce w świetle rekomendacji IIPA do Raportu 301 i votum separatum	53
2. Podsumowanie i perspektywy działań	55

I. Wstęp

„Raport dotyczący przestrzegania prawa autorskiego i praw pokrewnych” (zwany także w dalszej części „Raportem”) powstał zgodnie z § 3 zarządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2000 r., tworzącego Zespół do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych (zwanego też w dalszej części „Zespołem”).¹ Dokument został przygotowany na podstawie materiałów przekazanych przez organy i jednostki administracji rządowej. Obecna edycja Raportu jest ósmą z kolei.

Raport skupia się na ocenie wydarzeń i zjawisk w obszarze prawa autorskiego i praw pokrewnych, jakie miały miejsce w 2008 r., a także na opisie działań, które zostały zapoczątkowane w 2008 r., a ich kontynuacja lub zakończenie nastąpiły w 2009 r.

Wiele zadań było i pozostaje nadal aktualnych. Działania związane ze zwalczaniem naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej, jak np. zwalczanie piractwa na targowiskach i bazarach, utrzymywanie wysokiego poziomu kontroli na granicy państwowej, ustawiczne kształcenie pracowników i funkcjonariuszy, należą do zadań długofalowych, które są z istoty niezmiennie. Stąd w kolejnych raportach poruszane są zagadnienia, które są stałymi elementami postępowania w sprawach dotyczących tych naruszeń. Inne zadania mają charakter zmienny i są zindywidualizowane. Spośród nich można wymienić budowę systemów informatycznych wspierających działania w zakresie zwalczania fałszerstwa i piractwa, czy różnorakie programy i działania edukacyjne.

Opracowanie zawiera szczegółowe dane dotyczące liczby prowadzonych spraw związanych z naruszeniami praw autorskich i praw pokrewnych, a także innych praw własności intelektualnej oraz ilości zatrzymanych pirackich i podrabianych towarów.

¹ Zarządzenie nr 83 Prezesa Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2000 r. w sprawie utworzenia Zespołu ds. Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych (M.P. Nr 36, poz. 727). „§ 3 Do zadań Zespołu należy opracowywanie wniosków i propozycji dotyczących usprawnienia koordynacji działań organów administracji rządowej w zakresie skuteczności zwalczania naruszeń prawa autorskiego i praw pokrewnych, w szczególności:

- 1) przedstawianie Prezesowi Rady Ministrów bieżącej analizy sytuacji w zakresie przestrzegania prawa autorskiego i praw pokrewnych,
- 2) przedstawianie propozycji działań mających na celu zapobieganie naruszeniom prawa autorskiego i praw pokrewnych oraz zwalczanie naruszeń,
- 3) przygotowywanie propozycji zmian legislacyjnych zmierzających do skuteczniejszego egzekwowania prawa autorskiego i praw pokrewnych, dokonywanie okresowej oceny postępów działań w zakresie zwalczania naruszeń prawa autorskiego i praw pokrewnych.”.

Raport dotyczy tylko pewnego, choć bardzo istotnego i widocznego, wycinka problemów związanych z naruszaniem praw własności intelektualnej. Ponieważ jednak regulacje prawne, wspólne inicjatywy podejmowane z innymi organami administracji rządowej takimi, jak np. Urząd Patentowy RP, czy wreszcie zwalczanie przestępczości gospodarczej, przemytu, ochrona granic są ze sobą ściśle sprzężone i dotyczą znacznie szerszego zakresu niż tylko ochrony praw autorskich i praw pokrewnych, w tych przypadkach mowa jest ogólnie o prawach własności intelektualnej, obejmujących także takie prawa jak prawo *sui generis* do bazy danych czy prawa własności przemysłowej. Aby więc nie odnieść mylnego wrażenia, że niektóre działania realizowane przez poszczególne służby wiążą się tylko z pewnym obszarem praw, z pominięciem pozostałych, w niniejszym dokumencie, pomimo, że jest on z definicji poświęcony prawu autorskiemu i prawom pokrewnym, mówi się także o „innych prawach własności intelektualnej”.

Wcześniejsze Raporty spotkały się z pozytywnym przyjęciem zarówno w kraju, jak i za granicą. Między innymi zostały przedstawione Komisji Europejskiej i administracji Stanów Zjednoczonych. Polskie rozwiązania systemowe wzbudziły zainteresowanie w Komisji Europejskiej oraz Europejskiej Komisji Gospodarczej przy Narodach Zjednoczonych. Również raport za 2008 r. zostanie przetłumaczony na język angielski i przesłany partnerom zagranicznym, z którymi współpracuje Polska.

II. Zagadnienia ogólne

1. Obowiązujący stan prawny

1.1. Akty prawa polskiego

Podstawowym aktem prawnym, na którym opiera się ochrona prawa autorskiego i praw pokrewnych w Polsce jest ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631, z późn. zm.). Pozostałe regulacje, mające charakter pomocniczy, to przede wszystkim:

- ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2004 r. Nr 253, poz. 2531, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych (Dz. U. Nr 128, poz. 1402, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 5 lipca 2002 r. o ochronie niektórych usług świadczonych drogą elektroniczną opartych lub polegających na dostępie warunkowym (Dz. U. Nr 126, poz. 1068, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. Nr 144, poz. 1204, z późn. zm.);

- ustawa z dnia 19 marca 2004 r. Prawo celne (Dz. U. Nr 68, poz. 622, z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 2002 r. w sprawie wyznaczenia sądów rejonowych rozpoznających sprawy o przestępstwa wynikające z prawa autorskiego i praw pokrewnych (Dz. U. Nr 180, poz. 1510, z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie określenia kategorii urządzeń i nośników służących do utrwalania utworów oraz opłat od tych urządzeń i nośników z tytułu ich sprzedaży przez producentów i importerów (Dz. U. Nr 105, poz. 991, z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 27 czerwca 2003 r. w sprawie opłat uiszczanych przez posiadaczy urządzeń reprograficznych (Dz. U. Nr 132, poz. 1232);
- rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie rejestru informacji o produkcji nośników optycznych oraz rodzajów kodów identyfikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1301);
- zarządzenie Nr 83 Prezesa Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2000 r. w sprawie utworzenia Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych (M.P. Nr 36, poz. 727).

1.2. Umowy międzynarodowe

- Międzynarodowa Konwencja o ochronie wykonawców, producentów fonogramów oraz organizacji nadawczych, sporządzona w Rzymie dnia 26 października 1961 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 125, poz. 800);
- Konwencja o ustanowieniu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej, sporządzona w Sztokholmie dnia 14 lipca 1967 r. (Dz. U. z 1975 r. Nr 9, poz. 49);

- Akt Paryski Konwencji Berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych, sporządzony w Paryżu dnia 24 lipca 1971 r. (Dz. U. z 1990 r. Nr 82, poz. 474);
- Powszechna Konwencja o prawie autorskim, zrewidowana w Paryżu dnia 24 lipca 1971 r. (Dz. U. z 1978 r. Nr 8, poz. 28);
- Porozumienie w Sprawie Handlowych Aspektów Praw Własności Intelektualnej, stanowiące załącznik nr 1 do Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu (WTO), sporządzonego w Marakeszu w dniu 15 kwietnia 1994 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 32, poz. 143);
- Traktat Światowej Organizacji Własności Intelektualnej o prawie autorskim, sporządzony w Genewie dnia 20 grudnia 1996 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 3, poz. 12);
- Traktat WIPO o artystycznych wykonaniach i fonogramach sporządzony w Genewie dnia 20 grudnia 1996 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 41, poz. 375).

1.3. Prawo Unii Europejskiej

- Dyrektywa Rady z dnia 14 maja 1991 r. w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych (91/250/EWG) (Dz. Urz. WE L 122 z 17.05.1991, str. 42; Dz. Urz. WE polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 114);
- dyrektywa Rady Nr 93/83/EWG z dnia 27 września 1993 r. w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową (Dz. Urz. WE L 248 z 6.10.1993, str. 15; Dz. Urz. WE polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 134);
- dyrektywa 96/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych (Dz. Urz. WE L 77 z 27.03.1996, str. 20; Dz. Urz. WE polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 15, str. 459);
- dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich

- i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz. Urz. WE L 167 z 22.06.2001, str. 10; Dz. Urz. WE polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 230);
- dyrektywa 2001/84/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 września 2001 r. w sprawie prawa autora do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży oryginalnego egzemplarza dzieła sztuki (Dz. Urz. WE L 272 z 13.10.2001, str. 32; Dz. Urz. WE polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 240);
 - rozporządzenie Rady (WE) nr 1383/2003 z dnia 22 lipca 2003 r. dotyczące działań organów celnych skierowanych przeciwko towarom podejrzanym o naruszenie niektórych praw własności intelektualnej oraz środków podejmowanych w odniesieniu do towarów, co do których stwierdzono, że naruszyły takie prawa (Dz. Urz. WE L 196 z 02.08.2003, str.7; Dz. Urz. WE polskie wydanie specjalne, rozdz. 2, t. 13, str. 469);
 - dyrektywa 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz. Urz. WE L 157 z 30.04.2004, str. 45; Dz. Urz. UE polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 2, str. 32);
 - rozporządzenie Komisji (WE) nr 1891/2004 z dnia 21 października 2004 r. ustalające przepisy wykonawcze do rozporządzenia Rady (WE) nr 1383/2003 dotyczącego działań organów celnych skierowanych przeciwko towarom podejrzanym o naruszenie niektórych praw własności intelektualnej oraz środków podejmowanych w odniesieniu do towarów, co do których stwierdzono, że naruszyły takie prawa (Dz. Urz. WE L 328 z 30.10.2004, str.16);
 - zalecenie Komisji z dnia 18 października 2005 r. w sprawie transgranicznego zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi w odniesieniu do legalnych usług muzycznych online (2005/737/WE) (Dz. Urz. WE L 276 z 21.10.2001, str. 54);
 - dyrektywa 2006/115/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych

prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej (wersja ujednolicona) (Dz. Urz. WE L 376 z 27.12.2006 str. 28);

- dyrektywa 2006/116/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie czasu ochrony prawa autorskiego i niektórych praw pokrewnych (wersja ujednolicona) (Dz. Urz. WE L 372 z 27.12.2006, str. 12).

2. Charakterystyka przestępczości przeciwko prawu autorskiemu i prawom pokrewnym w Polsce

W świetle otrzymanego materiału najbardziej powszechnymi sposobami naruszania praw autorskich i praw pokrewnych w Polsce pozostają nadal (określanymi terminem „piractwo”):

- produkcja i/lub rozpowszechnianie (dotyczy to w znacznym stopniu systemu teleinformatycznego, jakim jest Internet) nielegalnych kopii fonogramów oraz wideogramów, programów komputerowych, fotografii, wydawnictw książkowych utworów plastycznych, a także twórczości ludowej,
- wydawanie i rozpowszechnianie książek bez ważnych licencji, zaniżanie przez legalne wydawnictwa liczby wydrukowanych egzemplarzy i niezgłaszanie dodruków (wbrew warunkom licencji),
- bezprawne wprowadzanie do obrotu tzw. usług społeczeństwa informacyjnego, obejmujących m. in. elektroniczne zwielokrotnianie baz danych, czy artykułów prasowych w ramach komercyjnego monitoringu gazet i czasopism, a następnie ich dystrybucję i publikację (zarówno w Internecie, jak i Intranecie),
- kradzież sygnału telewizyjnego dokonywana w sieciach kablowych i na platformach cyfrowych oraz za pośrednictwem Internetu,
- reprograficzne kopiowanie utworów.

Wraz z rozwojem nowych technologii pojawiło się nowe pokolenie użytkowników komercyjnych, którzy korzystają w systemie teleinformatycznym, jakim jest Internet, z utworów muzycznych, filmów, a także i innych przedmiotów objętych ochroną prawną. Świadczenie legalnych usług za pośrednictwem Internetu staje się istotnym wyzwaniem

i wymaga właściwego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi. Występująca w dalszej części opracowania nazwa Internet oznacza system teleinformatyczny, zgodnie z art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.²

III. Działania podjęte w 2007 r. przez administrację rządową (członków Zespołu do spraw Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych) w związku z występowaniem piractwa oraz ich efekty

1. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji – Policja i Straż Graniczna RP

1.1. Policja

Policja w 2007 r., w ramach rządowego *"Programu na rzecz ochrony prawa autorskiego i praw pokrewnych w Polsce na lata 2008 - 2010"*, w 2008 roku realizowała zadania w zakresie ograniczania, ujawniania oraz zwalczania piractwa i naruszeń praw własności przemysłowej.

Działania związane ze zwalczaniem naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej realizowane są w następujących zakresach, zgodnych z wytyczonymi celami strategicznymi:

Cel strategiczny 1: **Zwiększanie efektywności, skuteczności oraz stałej koordynacji działań służb państwowych (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Policja, Straż Graniczna RP, Służba Celna RP, Urząd Patentowy RP, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo**

² Systemem teleinformatycznym jest zespół współpracujących ze sobą urządzeń informatycznych i oprogramowania, zapewniający przetwarzanie i przechowywanie, a także wysyłanie i odbieranie danych poprzez sieci telekomunikacyjne za pomocą właściwego dla danego rodzaju sieci urządzenia końcowego w rozumieniu ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. z 2004 r. Nr 171, poz. 1800, z późn. zm.).

Kultury i Dziedzictwa Narodowego) w walce z piractwem.

Cel pośredni 1.1.: Zwiększanie skuteczności działań służb państwowych.

Sposób a): Analiza naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych, a także innych praw własności intelektualnej oraz dotychczas podejmowanych inicjatyw i środków w zakresie przeciwdziałania tym naruszeniom, na podstawie raportów jakościowych i ilościowych.

Z posiadanego przez Policję rozpoznania zagrożenia wynikające z działalności przestępczej dokonywanej na szkodę właścicieli praw autorskich i praw pokrewnych, w zakresie naruszenia praw w dziedzinie muzyki, filmów, książek, telewizji i programów komputerowych, przejawiają się w następujących obszarach:

- produkcji (powielaniu) i wprowadzaniu do obrotu handlowego nośników z pirackimi utworami;
- nielegalnym rozpowszechnianiu utworów w Internecie (film, muzyka, książki, programy komputerowe);
- publicznym odtwarzaniu, bez zgody właścicieli praw autorskich, utworów muzycznych;
- wykorzystywaniu pirackiego oprogramowania komputerowego w bieżącej działalności gospodarczej;
- kradzieży sygnału telewizyjnego poprzez bezprawne, publiczne rozpowszechnianie nadań programów telewizyjnych, podłączanie się do urządzeń odbiorczych telewizji kablowych, bezprawne współdzielenie sygnału telewizyjnego poprzez sieć Internet (*sharing*);

- sprzedaży nielegalnie skopiowanych książek i skryptów w punktach kserograficznych.

Istotne znaczenie związane ze wzrostem zagrożenia tego rodzaju przestępczością ma dynamiczny rozwój Internetu. Obserwuje się stały wzrost liczby popełnianych czynów zabronionych za jego pośrednictwem.

W roku 2008 ujawniono naruszenia praw autorskich i praw pokrewnych w zakresie:

- **filmów** – przerwano działalność przestępczą w 434 (712 w 2007 roku) miejscach (kopiarnie, punkty sprzedaży, wypożyczalnie, hurtownie i producenci) oraz 74 (68 w 2007 roku) osób dokonujących przestępstw za pośrednictwem Internetu; zabezpieczono 133 843 szt. (w 2007 roku 190 341) płyt CD i DVD, 866 szt. (6826 w 2007 roku) innych nośników oraz sprzęt służący oraz do nagrywania o wartości 280 tys. zł (146 tys. w 2007 roku); wstępnie oszacowane przez pokrzywdzonych straty wynoszą ok. 7,5 mln zł (9 mln w 2007 roku); wszczęto 338 (413 w 2007 roku) postępowań przygotowawcze z art. 115 – 119 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych;
- **fonogramów** – przerwano działalność przestępczą w 284 (425 w 2007 roku) miejscach oraz 233 (111 w 2007 roku) osób dokonujących przestępstw za pośrednictwem Internetu; zabezpieczono 116 713 szt. (113 210 w 2007 roku) płyt CD i DVD, 955 szt. (2943 w 2007 roku) innych nośników oraz sprzęt służący do nagrywania o wartości 200 tys. zł (343 tys. w 2007 roku); wstępnie oszacowane przez pokrzywdzonych straty wynoszą ok. 1 mln zł (7 mln w 2007 roku); wszczęto 705 (763 w 2007 roku) postępowań przygotowawczych z art. 115 – 119 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych;
- **oprogramowania komputerowego** – przerwano działalność przestępczą w 508 (593 w 2007 roku) miejscach oraz 388 (199 w 2007 roku) osób dokonujących przestępstw za pośrednictwem Internetu, ujawniono 663 (1040 w 2007 roku) przypadki wykorzystania pirackich programów komputerowych w prowadzonej działalności gospodarczej; zabezpieczono 96 094 szt. (130 981

- w 2007 roku) płyt CD i DVD, 2188 szt. (13 014 w 2007 roku) innych nośników oraz sprzęt służący oraz do nagrywania o wartości 851 tys. zł (1,3 mln w 2007 roku); wstępnie oszacowane przez pokrzywdzonych straty wynoszą ok. 13,3 mln zł (75 mln w 2007 roku); wszczęto 1436 (1483 w 2007 roku) postępowań przygotowawczych w tym: 344 (430 w 2007 roku) z art. 115 – 119 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, 1092 (1053 w 2007 roku) z art. 293 i art. 278 § 2 Kodeksu karnego;
- **wydawnictw książkowych** - przerwano działalność przestępczą w 42 (33 w 2007 roku) miejscach (drukarni, wydawnictw i punktów kserograficznych); zabezpieczono pirackie książki o wartości 234 tys. zł (114 tys. w 2007 roku); wszczęto 54 (68 w 2007 roku) postępowania przygotowawcze z art. 115 – 118 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych;
 - **kradzieży sygnału telewizyjnego** – przerwano działalność przestępczą w 142 (176 w 2007 roku) miejscach (nielegalnych telewizji kablowych, punktów sprzedaży pirackich dekodów i kart kodowych); zabezpieczono 229 szt. (316 w 2007 roku) kart kodowych oraz 300 (239 w 2007 roku) zestawów dekodów wstępnie oszacowane przez pokrzywdzonych straty wynoszą ok. 197 tys. zł (135 tys. w 2007 roku); wszczęto 367 (277 w 2007 roku) postępowań przygotowawczych z art. 6 - 7 ustawy o ochronie niektórych usług świadczonych drogą elektroniczną opartych lub polegających na dostępie warunkowym;
 - **nadania cudzych utworów** – wszczęto 250 (217 w 2007 roku) postępowań przygotowawczych z art. 115 – 119 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych;
 - **innych** – wszczęto 754 (740 w 2007 roku) postępowania przygotowawcze z art. 115 – 119 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

W 2008 roku działania Policji pozwoliły na przerwanie działalności przestępczej:

- w 1336 (3165 w 2007 roku) miejscach (kopiarnie, punkty sprzedaży, wypożyczalnie, hurtownie i producenci);
- 695 (378 w 2007 roku) osób dokonujących przestępstw za pośrednictwem Internetu.

Zabezpieczono 346 650 szt. (434 541 w 2007 roku) płyt CD i DVD. Pokrzywdzeni wstępnie oszacowali straty na kwotę ok. 24 mln zł (92 mln w 2007 roku). Ogółem w zakresie naruszenia praw własności intelektualnej wszczęto 3852 (4144 w 2007 roku) postępowań przygotowawczych. W tej ilości wszczętych postępowań przygotowawczych zakwalifikowano 32 062 (33 071 w 2007 roku) jako przestępstwa. Ogółem w 2008 roku ogółem zakończono 6555 (8496 w 2007 roku) postępowań przygotowawczych.

Spadek ilości spraw oraz zabezpieczonych nośników spowodowany jest mniejszym zagrożeniem ze strony osób dokonujących sprzedaży pirackich produktów na terenie bazarów i targowisk.

Rozwój technologii oraz nowych mechanizmów przestępczego działania występującymi w systemie teleinformatycznym Internet spowodował prawie dwukrotny wzrost ilości spraw realizowanych w tym zakresie. Prowadzone sprawy ze względu na złożoność wymagają większej ilości czasu przeznaczanego na ich realizację. Również zabezpieczane serwery posiadały niejednokrotnie dyski rzędu kilku terabajtów co wskazuje, że zabezpieczono znacznie więcej plików bezprawnie rozpowszechnianych niż w roku poprzednim. Ponadto straty pokrzywdzonych często mogą być stwierdzone dopiero po zakończeniu postępowania przygotowawczego, szczególnie w przypadkach rozpowszechniania utworów za pośrednictwem serwerów *ftp*, w zależności od ilości pobrań.

Działania Policji skoncentrowane na ochronie praw własności intelektualnej dotyczą również praw własności przemysłowej.

Dominującymi formami fałszerstw przemysłowych są nielegalny import podrobionych towarów oraz ich produkcja, oznaczanie fałszywego asortymentu znakami markowych firm, a następnie wprowadzenie go do obrotu handlowego. Podobnie jak w przypadku naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych, tak i w przypadku naruszeń

praw własności przemysłowej, znaczącą rolę odgrywa wykorzystanie Internetu. Oferta sprzedaży podróbek znajduje się na stronach sklepów internetowych oraz aukcyjnych portali internetowych.

W obszarze naruszeń praw własności przemysłowej przerwano działalność przestępczą w 1158 (1226 w 2007 roku) miejscach (sprzedawców, hurtowni i producentów); zabezpieczono podrobione towary o wartości 26 mln zł (24 mln w 2007 roku); wszczęto 1945 (1154 w 2007 roku) postępowań przygotowawcze z art. 303 – 305 ustawy o prawie własności przemysłowej oraz art. 306 Kodeksu karnego i art. 24 ustawy o nieuczciwej konkurencji. Ogółem w 2008 roku ogółem zakończono 2120 (1211 w 2007 roku) postępowań przygotowawcze.

W wyniku działań policyjnych, w znacznym stopniu, zmniejszyła się sprzedaż pirackich utworów na bazarach i targowiskach zlokalizowanych na terenie dużych miast. Wzrost handlu nielegalnymi produktami odnotowano natomiast na bazarach i targowiskach zlokalizowanych przy zachodniej granicy Polski.

Cel strategiczny 1: **Zwiększanie efektywności, skuteczności oraz stałej koordynacji działań służb państwowych (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Policja, Straż Graniczna RP, Służba Celna RP, Urząd Patentowy RP, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego) w walce z piractwem.**

Cel pośredni 1.1.: **Zwiększanie skuteczności działań służb państwowych.**

Sposób d): **Kontynuacja działań Policji związanych z ujawnianiem i zwalczaniem przestępczości intelektualnej i komputerowej w systemach teleinformatycznych.**

W 2008 roku Policja przeprowadziła kilka znaczących operacji wśród, których należy wymienić:

- ogólnopolską akcję skierowaną przeciwko 80 osobom zajmującym się - za pośrednictwem portali aukcyjnych - handlem kartami dekodującymi sygnał telewizyjny, umożliwiającymi bezprawne korzystanie z usług platform cyfrowych;
- zabezpieczenie serwera *ftp*, służącego do wymiany danych między użytkownikami osiedlowej sieci internetowej; na serwerze znajdowało się ponad 4 tys. GB z pirackimi programami, gramy, filmami i muzyką;
- zabezpieczenie 5 000 szt. płyt CD i DVD firmy sprzedającej wysyłkowo płyty nielegalnie wyprodukowane w krajach azjatyckich;
- przeprowadzenie przez Komendę Wojewódzką Policji w Lublinie działania skierowanego przeciwko 30 osobom bezprawnie rozpowszechniającym za pomocą programów *peer to peer* utwory objęte ochroną prawną;
- ujawnienie w jednej firm nielegalnie wykorzystywanego oprogramowania komputerowego; wstępnie oszacowane straty wynoszą ponad 100 000 zł;
- likwidację serwisu internetowego za pośrednictwem, którego bezprawnie rozpowszechniano pliki audiowizualne w postaci filmów w formacie *.3gp* (dla użytku telefonii 3G); właściciel serwisu czerpał stałe źródło dochodu, gdyż dostęp do plików audiowizualnych realizowany był odpłatnie, za pośrednictwem SMS wysyłanych z telefonów komórkowych;
- zabezpieczenie 21 komputerów i 33 dysków twardych znajdujących się w sieci akademickiej, których użytkownicy bezprawnie rozpowszechniali utwory; wysokość strat właścicieli oszacowano wstępnie na około 200 000 złotych.

Ponadto prowadzone były działania na terenie dużych targowisk, bazarów i giełd komputerowych zmierzające do ograniczenia wprowadzania do obrotu pirackich produktów. Większość z nich prowadzona była wspólnie ze Strażą Graniczną oraz Służbą Celną Ministerstwa Finansów.

Cel strategiczny 1: **Zwiększanie efektywności, skuteczności oraz stałej koordynacji działań służb państwowych (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Policja, Straż Graniczna RP, Służba Celna RP, Urząd Patentowy RP, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego) w walce z piractwem.**

Cel pośredni 1.1.: **Zwiększanie skuteczności działań służb państwowych.**

Sposób e): **Wymiana informacji i doświadczeń pomiędzy służbami zajmującymi się zwalczaniem piractwa za pośrednictwem Dedykowanego Portalu Zarządzania Wiedzą.**

W dniu 30 kwietnia 2008 roku do dyspozycji przedstawicieli organów ścigania, wymiaru sprawiedliwości oraz biegłych i ekspertów oddano do użytkowania „*Dedykowany Portal Zarządzania Wiedzą – e - learning*”. Projekt ten wdrożony został przez funkcjonariuszy Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie i służy wymianie informacji i doświadczeń służb odpowiedzialnych za zwalczanie piractwa.

Portal zawiera serwer *ftp* pozwalający na pobranie lub udostępnienie materiałów związanych z tematyką własności intelektualnej, forum dyskusyjne – umożliwiające wymianę informacji – oraz czat pozwalający na prowadzenie rozmów w czasie rzeczywistym. Zweryfikowane uprawnienia użytkowników wydawane są przez administratorów – pracowników naukowo – dydaktycznych Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie. Portal ten jest również wykorzystywany do aktualizowania „*Metodyki pracy Policji w ujawnianiu i zwalczaniu piractwa intelektualnego w Internecie*”.

Cel strategiczny 1: **Zwiększanie efektywności, skuteczności oraz stałej koordynacji działań służb państwowych (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Policja, Straż Graniczna RP, Służba Celna RP, Urząd Patentowy RP, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego) w walce z piractwem.**

Cel pośredni 1.2.: **Utrzymanie wysokiego poziomu kontroli granicy państwowej, w szczególności na jej wschodnim odcinku.**

Sposób: **Prowadzenie czynności służbowych ukierunkowanych na ograniczanie przemytu towarów naruszających prawa autorskie i prawa pokrewne oraz inne prawa własności intelektualnej.**

Działanie 3: **Prowadzenie szkoleń resortowych i międzyresortowych, m.in. z zakresu metodyki prowadzenia czynności ukierunkowanych na ochronę praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej, jak również podniesienie skuteczności wymiany informacji pomiędzy koordynatorami krajowymi i wojewódzkimi.**

Program szkoleniowy dla funkcjonariuszy wykonujących obowiązki służbowe w zakresie ujawniania i zwalczania przestępczości intelektualnej składa się z dwóch etapów. Pierwszy etap przewiduje szkolenia centralne, organizowane przez Biuro Kryminalne Komendy Głównej Policji, drugi – szkolenia wojewódzkie organizowane przez

Komendy Wojewódzkie Policji. W 2008 r. zorganizowano następujące przedsięwzięcia - szkolenia:

- wspólnie z Ambasadą Francji pt. „*Przestępczość intelektualna*” dla 44 policjantów z Komend Wojewódzkich Policji w kraju oraz szkół policyjnych (w tym Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie);
- wspólnie ze Stowarzyszeniem Dystrybutorów Programów Telewizyjnych „*Sygnal*” pt. „*Kradzież sygnatu telewizyjnego*” dla 22 funkcjonariuszy z Komend Wojewódzkich Policji i szkół policyjnych w kraju.

Ponadto przeprowadzono 7 szkoleń wojewódzkich, zorganizowanych przez Komendy Wojewódzkie Policji w Szczecinie, Krakowie, Rzeszowie (2) i Gdańsku, Radomiu, Łodzi. Pozwoliły one uczestnikom zapoznać się z nowymi mechanizmami przestępczego działania, ze szczególnym uwzględnieniem usług internetowych wykorzystywanych do popełniania przestępstw. Ponadto podczas szkoleń policjanci bezpośrednio realizujący zadania związane z ujawnianiem i zwalczaniem przestępczości intelektualnej, przedstawiali studium przypadku na przykładzie spraw własnych, z uwzględnieniem zaistniałych problemów oraz wskazując na dodatkowe możliwości przydatne do ewentualnego wykorzystania w innych postępowaniach.

Dodatkowo prowadzone były zajęcia w szkołach policji – Wyższej Szkole Policji w Szczytnie podczas szkoleń specjalistycznych oraz w ośrodkach szkoleniowych, jak Centrum Szkoleń Policji w Legionowie, dla pracowników dydaktycznych.

Cel strategiczny 1: **Zwiększanie efektywności, skuteczności oraz stałej koordynacji działań służb państwowych (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Policja, Straż Graniczna RP, Służba Celna RP, Urząd Patentowy RP, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego) w walce z piractwem.**

Cel pośredni 1.2.: **Utrzymanie wysokiego poziomu kontroli granicy państwowej, w szczególności na jej wschodnim odcinku.**

- Sposób:** Prowadzenie czynności służbowych ukierunkowanych na ograniczanie przemytu towarów naruszających prawa autorskie i prawa pokrewne oraz inne prawa własności intelektualnej.
- Działanie 4:** Osiąganie wysokiego poziomu koordynacji działań służb państwowych, również na płaszczyźnie współpracy międzynarodowej.

Policja, szczególnie na wschodnich terenach przygranicznych, na bieżąco współpracuje z organami wyznaczonymi do ochrony granic tj. ze Strażą Graniczną i Służbą Celną Ministerstwa Finansów. Wiele działań wspólnie prowadzonych na terenach przygranicznych targowisk i bazarów ukierunkowanych jest na ograniczanie naruszeń prawa własności intelektualnej. Współpraca organów ścigania w tym zakresie wymaga wszechstronnej koordynacji działań. Ponadto dzięki takiej współpracy bardzo często możliwe jest zrealizowanie jednego z nadrzędnych celów postępowania przygotowawczego tj. ustalenia źródeł pochodzenia pirackich produktów.

Cel strategiczny 1, Cel pośredni 1.3.

- Cel strategiczny 1:** Zwiększanie efektywności, skuteczności oraz stałej koordynacji działań służb państwowych (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Policja, Straż Graniczna RP, Służba Celną RP, Urząd Patentowy RP, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego) w walce z piractwem.
- Cel pośredni 1.3.:** Budowa systemów informatycznych wspierających działania Służby Celnej RP, Straży Granicznej RP, Policji, prokuratury w zakresie zwalczania

**naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych oraz
innych praw własności intelektualnej.**

**Sposób a): Prowadzenie prac projektowych
i wykonawczych nad stworzeniem bazy
danych własności intelektualnej.**

Policja jest beneficjentem w zakresie dostępu i korzystania z bazy danych Urzędu Patentowego RP - System Udostępniania Danych (SUD) w zakresie zgromadzonych informacji o patentach, wzorach użytkowych, znakach towarowych, jak również o urządzeniach służących do produkcji i wykonanej produkcji nośników optycznych. Szybki dostęp do danych pozwalających na weryfikację informacji umożliwia organom ścigania poprawę zwiększenie efektywności w walce z piractwem i fałszerstwem. Możliwość włączenia wydruków z SUD jako materiałów procesowych pozwala na znaczne oszczędności. Ponadto dostęp do rejestru nośników optycznych prowadzonego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego umożliwia sprawniejsze realizowanie zadań związanych z ochroną praw autorskich i praw pokrewnych.

Cel strategiczny 1, Cel pośredni 1.4.

**Cel strategiczny 1: Zwiększanie efektywności, skuteczności oraz stałej
koordynacji działań służb państwowych
(Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
i Administracji, Policja, Straż Graniczna RP,
Służba Celna RP, Urząd Patentowy RP,
Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo
Kultury i Dziedzictwa Narodowego) w walce
z piractwem.**

**Cel pośredni 1.4.: Zwiększenie skuteczności związanej
z kontrolą produkcji dysków optycznych.**

Sposób a): Dokonywanie kontroli, prowadzenie rejestru produkcji nośników optycznych i urządzeń służących do ich produkcji, dokonywanie identyfikacji nośników optycznych odwzorowujących cechy form urządzeń służących do ich produkcji.

Porozumienie pomiędzy Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a Komendantem Głównym Policji w sprawie mechanoskopijnej identyfikacji nośników optycznych prowadzonej przez Centralne Laboratorium Kryminalistyczne jest już po ostatecznych konsultacjach. Po podpisaniu porozumienia możliwe będzie przekazywanie materiału porównawczego do oceny ekspertów.

Cel strategiczny 3, Cel pośredni 3.1.

Cel strategiczny 3: Ograniczenie procederu piractwa na targowiskach i bazarach.

Cel pośredni 3.1.: Prowadzenie skutecznego nadzoru nad przestrzeganiem praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej na terenach targowisk, ze szczególnym uwzględnieniem granicy zachodniej.

Sposób: Monitorowanie działalności handlowej targowisk i bazarów mające zapewnić obowiązek przestrzegania prawa przez ich zarządców.

Działanie 2: Nawiązanie nowych oraz utrzymanie dotychczasowych kontaktów z zarządcami wybranych targowisk w celu uświadomienia ich o konieczności współpracy w zakresie zwalczania naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych oraz

innych praw własności intelektualnej na targowiskach oraz wyegzekwowanie od ich zarządców przestrzegania przepisów prawa. Podejmowanie działań zmierzających do zatrzymywania pirackich i fałszywych produktów oraz ich dystrybutorów, itp.

Policja wykonując zadania związane z ochroną praw własności intelektualnej prowadzi czynności na terenie dużych targowisk, bazarów i giełd komputerowych, na obszarze całego kraju. Jednak często działania Policji, w tych przypadkach spotykają się ze znacznymi problemami. Nie powołano bowiem zespołów składających się z przedstawicieli Policji, Straży Granicznej, wojewodów, administracji samorządowej, których celem byłoby prowadzenie skutecznego nadzoru nad przestrzeganiem praw własności intelektualnej na targowiskach zlokalizowanych w większych aglomeracjach miejskich (podobnych do niedziałającej już „Grupy Warszawskiej”). W związku z tym, współpraca z administratorami targowisk realizowana jest na podstawie ustawy o Policji.

Cel strategiczny 4, Cel pośredni 4.1.

Cel strategiczny 4: **Zwiększanie efektywności i skuteczności działań organów ścigania, wymiaru sprawiedliwości i funkcjonariuszy celnych w zakresie walki z przestępczością przeciwko prawom autorskim i prawom pokrewnym oraz innym prawom własności intelektualnej w Internecie.**

Cel pośredni 4.1. **Podnoszenie wiedzy i umiejętności pracowników organów ścigania, wymiaru sprawiedliwości i funkcjonariuszy celnych.**

Sposób: **Prowadzenie szkoleń**

Działanie 2: Szkolenia specjalistyczne z zakresu prawa autorskiego i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej, a także sposobów i możliwości dokonywania naruszeń tych praw w Internecie.

Przedstawiciele Policji w 2008 roku byli organizatorami i uczestnikami szkoleń oraz konferencji związanych z tematyką praw własności intelektualnej. Funkcjonariusze Policji występowali jako współorganizatorzy konferencji *“Jak przeciwdziałać piractwu intelektualnemu”* zorganizowanej przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej wspólnie ze Światową Organizacją Własności Intelektualnej (WIPO), Stowarzyszeniem Autorów ZAIKS oraz Koalicją Antypiracką.

Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie zorganizowała XI międzynarodowe seminarium naukowe pt. *„Techniczne Aspekty Przystępczości Teleinformatycznej”*, w której uczestniczyło 230 osób z kraju i zagranicy.

Komenda Wojewódzka Policji w Gdańsku zorganizowała międzynarodową konferencję pt. *„Przystępczość Intelektualna jako przejaw przystępczości transgranicznej”*. Uczestniczyło w niej około 150 osób, w tym policjanci pionu do walki z przystępczością gospodarczą, prokuratorzy, przedstawiciele instytucji i firm.

Cel strategiczny 4, Cel pośredni 4.2. (Sposób a i b).

Cel strategiczny 4: Zwiększanie efektywności i skuteczności działań organów ścigania, wymiaru sprawiedliwości i funkcjonariuszy celnych w zakresie walki z przystępczością w Internecie.

Cel pośredni 4.2. Kontynuowanie prac „Grupy Internet”, w celu opracowania skutecznych metod ujawniania nowych form przystępczości skierowanej przeciwko prawom autorskim i prawom pokrewnym oraz innym prawom

własności intelektualnej popełnianej za pośrednictwem Internetu, ze szczególnym zwróceniem uwagi na efektywny sposób zabezpieczania dowodów.

Sposób a): Dokonywanie stałych aktualizacji dokumentu „Metodyka pracy Policji w ujawnianiu i zwalczaniu piractwa intelektualnego w Internecie”, w zakresie rozpoznawania nowych form naruszania praw autorskich i praw pokrewnym oraz innych praw własności intelektualnej.

Sposób b): Prowadzenie stałej obserwacji naruszeń oraz kontrolowanie rozwoju nowych sposobów i metod naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej w Internecie.

W roku 2008 nie zorganizowano spotkania „Grupy Internet”.

Nadal najwięcej przestępstw rozpowszechniania utworów dokonywanych jest z wykorzystaniem serwerów *fip* tzw. „magazynów” plików, sieci *peer to peer (p2p)* oraz *peer to mail (p2m)*.

Należy stwierdzić, że aktualnie obowiązujące przepisy ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych są dostosowane do wymogów prawa unijnego i nie występują bariery prawne, które uniemożliwiałyby skuteczne zwalczanie piractwa. Poprawa skuteczności zwalczania tego rodzaju przestępstw zależy natomiast od większego zaangażowania sił i środków, a także od właściwego wykorzystania przez organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości możliwości ścigania i karania sprawców na podstawie aktualnie tych przepisów.

Jednocześnie zaobserwowano problemy formalne i techniczne, które w przyszłości mogą powodować, że sprawy internetowe będą umarzane ze względu na niewykrycie

sprawcy lub brak znamion przestępstwa. Zagadnienia te zostaną uwzględnione w pracach Grupy Internet w 2009 roku.

1.2. Straż Graniczna

Rok 2008 charakteryzował się dużą intensyfikacją działań Straży Granicznej w zwalczaniu przestępczości skierowanej przeciwko szeroko rozumianej własności intelektualnej. Podejmowane przedsięwzięcia obejmowały działania na terenie całego kraju i głównie dotyczyły zatrzymań osób i towarów, rozpoznawania miejsc produkcji i przemytu towarów podlegających przepisom o ochronie praw autorskich i praw pokrewnych.

1.2.1. Analiza Naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych, a także innych praw własności intelektualnej oraz dotychczas podejmowanych inicjatyw i środków w zakresie przeciwdziałania tym naruszeniom

Intensyfikacja działań w przedmiotowym zakresie oraz nawiązanie ściślejszej współpracy z innymi podmiotami i organami ścigania przyniosła w 2008 r. wymierne korzyści w walce z przestępczością skierowaną przeciwko prawom autorskim i prawom pokrewnym. Zabezpieczono przedmioty pochodzące z przestępstwa o szacunkowej wartości 37 906 940 zł. Dla porównania warto dodać, iż w roku 2007 wartość ujawnionych produktów wyniosła 3 171 621 zł.

Na uwagę zasługują działania przeprowadzone w minionym roku przez Sudecki Oddział Straży Granicznej, którego funkcjonariusze, w ramach realizowanych czynności, doprowadzili do rozbicia zorganizowanej grupy przestępczej zajmującej się przemytem, kopiowaniem i rozprowadzaniem nośników optycznych z muzyką i filmami na międzynarodową skalę. Powołani eksperci wycenili zabezpieczony towar na szacunkową wartość 30 milionów zł.

Skala i efekt akcji zostały uznane za jedno z największych osiągnięć w dziedzinie przejęć towarów pirackich w ostatnich latach w krajach Unii Europejskiej. Międzynarodowy charakter działań tej grupy przestępczej potwierdza fakt, że produkcja nośników była

wykonywana za wschodnią granicą Polski, zaś końcowym konsumentem byli głównie odbiorcy z zachodnich krajów UE.

Przestępczość przeciwko prawom własności intelektualnej nadal charakteryzuje się dużym poziomem zorganizowania i może stanowić inwestycję oraz zaplecze finansowe dla innego rodzaju przestępczości, np. handlu narkotykami oraz papierosami i alkoholem.

Dane statystyczne Straży Granicznej w roku 2008 wskazują, że przestępczość w tym zakresie nie maleje, a w niektórych rejonach kraju przyjęła większą skalę, niż było to odnotowywane w latach poprzednich. Jak wynika z analizy tych danych najwięcej przypadków ujawnień nielegalnych towarów lub podrobionych produktów markowych firm stwierdzono w miejscach terytorialnego zakresu działania Sudeckiego OSG (szacunkowa wartość – 33 713 852 PLN), Lubuskiego OSG (szacunkowa wartość – 1 065 680 PLN) i Morskiego OSG (szacunkowa wartość – 1 630 843 PLN). Na terenach służbowej działalności pozostałych jednostek organizacyjnych Straży Granicznej poziom tego rodzaju przestępczości utrzymuje się na zbliżonym poziomie, w stosunku do lat poprzednich.

W dalszym ciągu produktami, które najczęściej stanowią przedmiot przestępstw objętych analizą, są:

- płyty CD i DVD z muzyką i filmami, programami i grami komputerowymi,
- odzież z porobionymi znakami firmowymi,
- inne akcesoria odzieżowe,
- kosmetyki,
- zegarki,
- urządzenia i części komputerowe.

Istotnym pozostaje również fakt, że w dobie Internetu i rozwijających się technologii przekazywania, generowania i odtwarzania plików różnych formatów, zmienia się *modus operandi* sprawców przestępstw. Wydaje się, że ryzyko przemykania np. płyt przy obecnie zacieśnionej ochronie granicy wschodniej jest zbyt duże, co wpływa niewątpliwie na modyfikacje postępowania przestępców. Nie oznacza to jednak, że podrobione towary nie będą sprowadzane za wschodniej granicy, bowiem duża ich część ujawniana jest również podczas odpraw granicznych, a więc wprowadzane są na terytorium Polski przez przejścia graniczne. Jednakże wydaje się, iż przy obecnej intensyfikacji działań, mających na celu ograniczenie tego typu przestępczości, przyjmie ona formę zorganizowaną, tym samym bardziej zakamuflowaną i trudną do wykrycia, nastawioną

jednocześnie na wymierne zyski finansowe. Wydaje się również, iż dodatkowym problemem jest nadal istniejący popyt na tego typu produkty. Popyt, który *de facto* wpływa na podaż, rozwija rynek obrotu nielegalnym towarem.

1.2.2. Podnoszenie wiedzy i umiejętności podczas cyklu szkoleń zmierzających do ograniczenia piractwa w zakresie prawodawstwa unijnego zarówno na szczeblu centralnym, jak lokalnym

Biorąc pod uwagę specyfikę przestępczości skierowanej przeciwko własności intelektualnej oraz rodzaje przedmiotów, które są ujawniane, priorytetem staje się podnoszenie świadomości funkcjonariuszy Straży Granicznej w ramach kursów i szkoleń.

Identyfikacja przedmiotów oraz specyfika działania sprawców tego rodzaju przestępstw stanowią podstawowe tematy szkoleń realizowanych wspólnie z Policją i Służbą Celną oraz innymi podmiotami zajmującymi się w kraju tą tematyką. Jednocześnie wiedza o ochronie własności intelektualnej jest przekazywana funkcjonariuszom Straży Granicznej podczas szkoleń realizowanych w formacji na wszystkich poziomach kształcenia zawodowego, celem podniesienia ich umiejętności.

Mają one na celu zwiększenie skuteczności w rozpoznawaniu i zwalczaniu tego typu przestępczości.

W ramach lokalnej działalności poszczególnych oddziałów Straży Granicznej prowadzono szereg kursów i szkoleń doskonalących obejmujących swym zagadnieniem m.in. legislację w zakresie ochrony praw własności intelektualnej, identyfikację znaków towarowych i nośników elektronicznych, które zostały wytworzone niezgodnie z prawem.

1.2.3. Wymiana informacji i doświadczeń pomiędzy służbami zajmującymi się zwalczaniem piractwa

Jednym z głównych elementów współpracy pomiędzy służbami i instytucjami zajmującymi się w kraju zwalczaniem przestępczości skierowanej przeciwko prawom autorskim i prawom pokrewnym jest wymiana informacji. Odpowiednio zgromadzona, przetworzona i wykorzystana jest podstawą podejmowania skutecznych działań mających na celu zwalczanie tego rodzaju przestępczości. Informacje uzyskiwane w ramach

współpracy oraz w ramach realizowania własnych czynności służbowych, szczególnie na temat nielegalnych magazynów, hurtowni oraz producentów i przemytników determinują działania własne lub przekazywanie sprawy innemu organowi zgodnie z właściwością rzeczową.

1.2.4. Prowadzenie prac projektowych i wykonawczych nad stworzeniem bazy danych własności intelektualnej

W ramach Straży Granicznej nie prowadzi się bazy danych wyspecjalizowanej wyłącznie na gromadzenie informacji na temat naruszeń własności intelektualnej. Tego typu dane, gromadzone w ramach sprawozdawczości, przekazywane są przez jednostki organizacyjne Straży Granicznej do organu centralnego w ramach statystyk zbiorczych przetwarzanych przez wydział do spraw analiz.

1.2.5. Monitorowanie działalności handlowej targowisk i bazarów mające zapewnić obowiązek przestrzegania prawa przez ich zarządców

W okresie objętym analizą kontynuowano nie tylko współpracę z jednostkami Policji i organami celnymi, ale również osobami reprezentującymi podmioty zarządzające targowiskami i bazarami. W ramach tej współpracy bardzo często uzyskiwano informacje na temat handlu podrobionymi towarami oraz informacje na dotyczące osób zajmujących się tego rodzaju działalnością.

Cykliczne rozpoznanie oraz kontrolowanie targowisk, giełd towarowych, jak również innych miejsc typu kawiarenki internetowe, dyskoteki stało się w ostatnim okresie również jednym z czynników działających profilaktycznie w ramach zwalczania przestępczości przeciwko prawom własności intelektualnej.

W wyniku kontroli odnotowano spadek ilości stwierdzonych naruszeń praw autorskich i innych praw własności intelektualnej. Jednakże należy podkreślić, że podejmowane działania nie eliminują ostatecznie tego zjawiska, ze względu na uzyskiwane w wyniku przestępstwa dochody.

2. Ministerstwo Finansów – Służba Celna RP

2.1. Inicjatywy i środki podejmowane w zakresie przeciwdziałania naruszeniom praw własności intelektualnej, zgodnie z realizacją poszczególnych celów strategicznych w 2008 roku zawartych w dokumencie rządowym pt. „Program na rzecz ochrony prawa autorskiego i praw pokrewnych 2008 - 2010”

Cel strategiczny 1, Cel pośredni 1.1.

Cel strategiczny 1: Zwiększanie efektywności, skuteczności oraz stałej koordynacji działań służb państwowych (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Policja, Straż Graniczna RP, Służba Celna RP, Urząd Patentowy RP, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego) w walce z piractwem.

Cel pośredni 1.1.: Zwiększanie skuteczności działań służb państwowych.

Sposób c): Podnoszenie wiedzy i umiejętności podczas cyklu szkoleń zmierzających do ograniczenia piractwa w zakresie prawodawstwa unijnego zarówno na szczeblu centralnym, jak i lokalnym.

W 2008 r. Służba Celna kontynuowała realizację działań w zakresie zwalczania naruszeń praw własności intelektualnej, analizy dokonanych zatrzymań towarów pirackich i podrobionych w celu określenia tendencji oraz nowych obszarów ryzyka dla kontroli celnej.

Położono szczególny nacisk na zaznajomienie funkcjonariuszy celnych z nowymi kategoriami praw własności intelektualnej, takich jak m.in.: oznaczenia geograficzne i oznaczenia pochodzenia. W tym celu zrealizowano **3 szkolenia** centralne z udziałem ekspertów celnych z Hiszpanii i Niemiec oraz przedstawicieli właścicieli praw.

Jednocześnie prowadzono prace nad projektem zmiany przepisów wspólnotowych w celu wprowadzenia regulacji prawnych, które mają na celu usprawnienie metod kontroli w zakresie ochrony praw własności intelektualnej.

W ramach powołanego przez Komisję Europejską Zespołu Projektowego do spraw Ustawodawstwa Ochrony Własności Intelektualnej, w skład którego wchodzi eksperci celni z 9 państw członkowskich (w tym Polski) skoncentrowano się na analizie praktycznych aspektów stosowania prawa pod kątem problemów wynikających z praktyki. Dotyczyły one następujących zagadnień:

- nowelizacji obowiązujących przepisów;
- usprawnienia stosowania obowiązujących przepisów;
- najlepszych praktyk dotyczących wniosków o ochronę celną praw własności intelektualnej.

W 2008 r. Zespół Projektowy opracował materiały informacyjne (przewodniki), z których jeden jest przeznaczony dla służb celnych państw członkowskich, natomiast drugi dla właścicieli praw własności intelektualnej. Opracowania te zawierają wypracowane i rekomendowane do stosowania we wszystkich krajach Unii Europejskiej jednolite praktyczne metody zwalczania zjawiska piractwa i podrabiania towarów.

Mając na uwadze konieczność kontynuacji procesu zwiększania skuteczności działań polskiej Służby Celnej, jej przedstawiciel bierze również udział w pracach, powołanego przez Komisję Europejską, Zespołu do spraw Statystyki Towarów Podrobionych i Pirackich.

Głównym celem Zespołu w 2008 r. było wspieranie Komitetu Kodeksu Celnego UE w realizacji następujących zadań:

- dokonania uzgodnień potrzeb statystycznych pod kątem analizy ryzyka, kreowania polityki celnej, rewizji celnej towarów, kontaktów z przedsiębiorcami,
- opracowania propozycji poprawy struktury gromadzonych danych statystycznych,
- określenia wymagań użytkownika baz danych w zakresie analizy ryzyka,

- weryfikacja jakości współpracy z właścicielami praw własności intelektualnej.

W efekcie prac Zespołu w roku 2008 r. został przygotowany nowy formularz, który ilustruje wyniki statystyczne w zakresie ochrony praw własności intelektualnej. Formularz ten umożliwi stworzenie podstaw wykorzystania statystyki do analizy ryzyka na poziomie unijnym. Kontynuacja prac Zespołu w zakresie sposobów wykorzystania danych statystycznych UE docelowo rozszerzy zakres krajowej analizy ryzyka dla potrzeb kontroli celnej.

W III kwartale 2008 r. rozpoczęto implementację rozwiązań przyjętych przez Zespół do systemu VINCI.

Nastąpiła także dalsza intensyfikacja działań Służby Celnej w zakresie zwalczania naruszeń patentów (farmaceutyki, środki ochrony roślin). W 2008 roku przedstawiciel Służby Celnej rozpoczął prace w ramach Zespołu Rządowego ds. Leków, powołanego przez Ministerstwo Zdrowia, którego celem jest opracowanie skutecznych metod przeciwdziałania obrotowi podrobionymi farmaceutykami. Jednocześnie polska Służba Celna brała udział w unijnej akcji „*Medifake*” (październik - grudzień 2008 r.), czego wynikiem było zatrzymanie ok. 2 tys. sztuk leków w małych ilościach, głównie w przesyłkach pocztowych.

Ponadto w 2008 roku, w ramach Komitetu Ochrony Praw przy Ministrze Sportu i Turystyki, rozpoczęto prace nad wypełnieniem zobowiązań podjętych przez Polskę w związku z organizacją mistrzostw Europy w piłce nożnej - **Euro 2012**. Z punktu widzenia ochrony praw własności intelektualnej UEFA i sponsorów podczas Euro 2012 szczególnie istotne znaczenie będzie mieć ścisła współpraca UEFA z organami celnymi, gdyż przewiduje się, że dużym problemem będzie import odzieży i akcesoriów, oznaczonych podrobionymi znakami towarowymi. W ramach prac Komitetu Służba Celna zgłaszać będzie realizację zadań związanych z wypracowaniem skutecznych środków prewencyjnych, które umożliwią zatrzymanie i wyeliminowanie z obrotu towarów pirackich i podrobionych.

2.2. Analiza naruszeń praw własności intelektualnej

W wyniku działań kontrolnych w zakresie egzekwowania praw własności intelektualnej w roku 2008 Służba Celna zatrzymała łącznie **ok. 4 mln** sztuk towarów pirackich i podrobionych.

Zatrzymania w 2008 r. w podziale na poszczególne grupy towarowe obrazują poniżej przedstawione diagramy oraz tabela.

Diagram 1

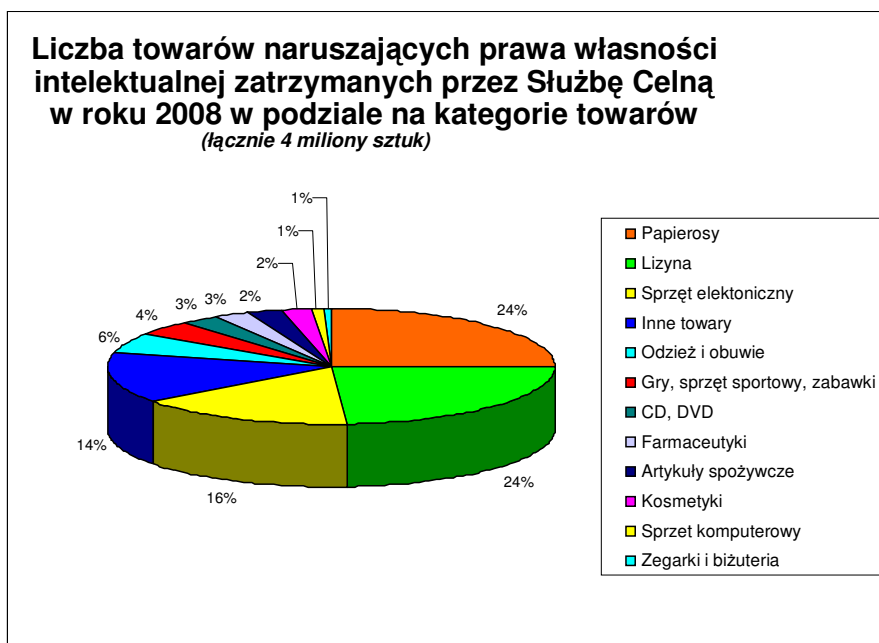

Diagram 2

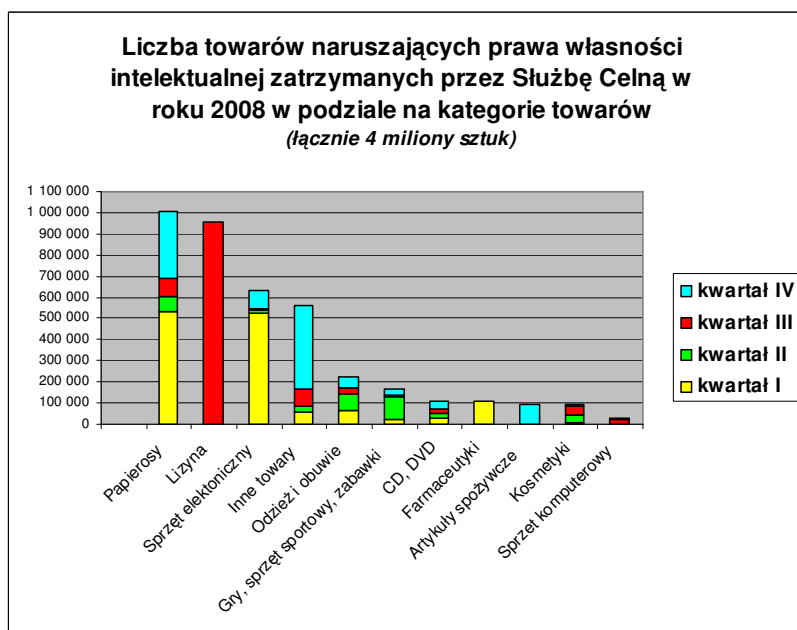

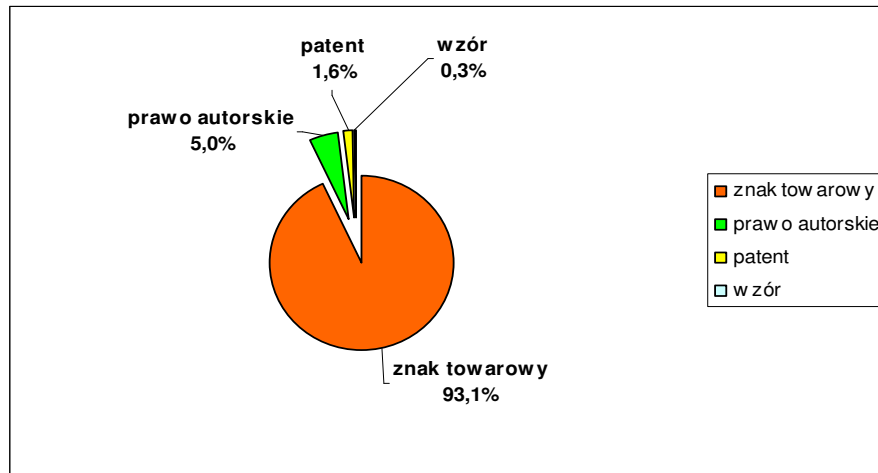
Tabela 1. Zestawienie ilości zatrzymanych towarów w 2008 r. w podziale na poszczególne grupy towarowe.

Lp.	Nazwa towaru	ilość w szt.
1.	Papierosy	1 005 140
2.	Lizyna	955 216
3.	Sprzęt elektroniczny	629 766
4.	Inne towary*	559 144
5.	Odzież i obuwie	225 855
6.	Gry, sprzęt sportowy, zabawki	165 282
7.	CD, DVD	109 542
8.	Farmaceutyki	109 067
9.	Artykuły spożywcze	95 176
10.	Kosmetyki	91 792
11.	Sprzęt komputerowy	29 669
12.	Zegarki i biżuteria	23 308
	Łącznie	3 998 957

* głównie klej oraz etykiety i nakrętki na butelki

Ogółem w 2008 r. odnotowano **1870 przypadków zatrzymań**, spośród których naruszenia w poszczególnych kategoriach praw własności intelektualnej przedstawiają się następująco:

- znaki towarowe – 93,1%,
- prawo autorskie i prawa pokrewne – 5%,
- patenty – 1,6%,
- wzory użytkowe i przemysłowe – 0,3%.

Do istotniejszych zatrzymań towarów naruszających prawa własności intelektualnej w 2008 r. należały:

- **w zakresie towarów pirackich**
 - zatrzymanie przez funkcjonariuszy Izby Celnej w Przemysłu 79.530 sztuk artykułów spożywczych (batoniki czekoladowe, cukierki, gummy do żucia, inne wyroby czekoladowe łącznie z zabawkami plastikowymi) oznakowanych wizerunkami postaci takich jak: *Spider Man*, *Barbie*, *Wojownicze Żółwie Ninja*. Łączna wartość zatrzymanych towarów wynosi ok. 170 tys. zł;
 - ujawnienie przez funkcjonariuszy Izby Celnej w Rzepinie łącznie 21.000 szt. masek karnawałowych naruszających prawa autorskie należące do następujących właścicieli praw własności intelektualnej: *Marvel Characters*, *Disney* oraz *BVS International*.

- **w zakresie towarów podrobionych**
 - rekordowe na skalę europejską zatrzymanie przez funkcjonariuszy Izby Celnej w Gdyni 955 216 kg siarczanu lizyny (dodatek do pasz dla zwierząt) z uwagi na podejrzenie naruszenia patentu. Wartość zatrzymanego towaru wynosi 3,1 mln zł;
 - zatrzymanie ponad 104 tys. szt. tabletek leku oznakowanego nielegalnie znakiem towarowym *VALIDOL* przez funkcjonariuszy celnych Izby Celnej w Warszawie;
 - zatrzymanie przez funkcjonariuszy Izby Celnej w Rzepinie ponad 472 tys. sztuk baterii opatrzonych znakami towarowymi należącymi do pięciu właścicieli (*Duracell, Energizer, Matsushita, Hitachi Axel* i *Sanyo*),
 - ujawnienie nielegalnej wytwórni i magazynu alkoholu przez funkcjonariuszy Izby Celnej w Szczecinie.

W wyniku podjętych działań zabezpieczono 12.400 litrów alkoholu oraz ponad 23 tys. sztuk etykiet, nakrętek i hologramów opatrzonych znakami towarowymi (m.in. Polmos Wratlavia, Finlandia Vodka, V&S Spirit).

2.3. Podnoszenie wiedzy i umiejętności podczas cyklu szkoleń - prowadzenie szkoleń programowych

Kontynuowano podnoszenie wiedzy i umiejętności podczas cyklu szkoleń dla funkcjonariuszy celnych w zakresie prawodawstwa unijnego. Jednakże z uwagi na znaczne ograniczenie środków finansowych w 2008 roku odbyły się tylko trzy szkolenia centralne. Podkreślić należy, że szkolenia te realizowane były wyłącznie ze środków własnych Ministerstwa Finansów i w porównaniu do 2007 r., w którym organizowane były one także z funduszy unijnych. Oznacza to znaczne ograniczenie działań w ramach realizacji tego celu strategicznego.

Tematyka szkoleń obejmowała przede wszystkim nowe kategorie praw własności intelektualnej, tj. oznaczenia geograficzne i nazwy pochodzenia. Wsparcia eksperckiego udzielili zaproszeni przez polską Służbę Celną przedstawiciele hiszpańskiej i niemieckiej

administracji celnych. Oprócz wiedzy w zakresie prawodawstwa unijnego uczestnicy szkoleń uzyskali także informacje w zakresie metod rozpoznawania towarów pirackich i podrobionych bezpośrednio od właścicieli praw własności intelektualnej.

Odrębną kategorię szkoleń stanowiły w 2008 r. szkolenia z zakresu funkcjonalności Systemu do Ochrony Własności Intelektualnej VINCI.

Cel pośredni 1.2.: Prowadzenie czynności służbowych ukierunkowanych na ograniczanie przemytu towarów naruszających prawa autorskie i prawa pokrewne oraz inne prawa własności intelektualnej.

Polska Służba Celna aktywnie uczestniczy we wszystkich przedsięwzięciach, mających na celu ograniczanie przemytu towarów naruszających prawa własności intelektualnej.

Wypracowywanie skutecznych metod przeciwdziałania temu zjawisku odbywa się m.in. w ramach prac utworzonych w 2008 r. rządowych zespołów roboczych, tj. Zespołu Rządowego ds. Leków, powołanego przez Ministerstwo Zdrowia i Komitetu Ochrony Praw przy Ministrze Sportu i Turystyki. Należy stwierdzić, że współpraca w ramach tych zespołów ma duży wpływ na zwiększanie efektywności, skuteczności oraz stałej koordynacji działań pomiędzy Służbą Celną i resortami administracji państwowej, odpowiedzialnymi za ochronę praw własności intelektualnej.

Ponadto należy podkreślić dalsze zacieśnianie bieżącej współpracy z organami ścigania i Strażą Graniczną na szczeblu lokalnym, przede wszystkim w ramach wspólnie prowadzonych akcji operacyjnych ukierunkowanych na ograniczenie handlu towarami pirackimi i podrobionymi. Przykładem potwierdzającym wzmacnianie koordynacji działań kontrolnych są następujące akcje:

- Likwidacja firmy zajmującej się wysyłkową sprzedażą pirackich płyt CD i DVD. Funkcjonariusze Izby Celnej w Białymstoku i KW Policji w Białymstoku zabezpieczyli ponad 5 tys. sztuk płyt CD i DVD sprowadzanych głównie z Chin, Korei Płd. i Izraela.
- Ujawnienie przez funkcjonariuszy celnych z Wydziału Zwalczenia Przystępczości Izby Celnej w Warszawie we współpracy z funkcjonariuszami Komendy Stołecznej

- Policji nielegalnej wytwórni kosmetyków. W wyniku akcji zajęto ok. 560 litrów surowca, 90 tys. sztuk opakowań kartonowych oznakowanych znakami towarowymi znanych światowych marek oraz ponad 12 tys. sztuk gotowych wyrobów. Łączna wartość zajętych towarów przekroczyła 2,5 mln zł.
- Wykrycie i likwidacja nielegalnego magazynu kosmetyków przez funkcjonariuszy Izby Celnej w Warszawie i Policji. Łącznie ujawniono ponad 32 tys. sztuk perfum o wartości rynkowej przekraczającej 3 mln zł.

Cel ten jest realizowany także poprzez aktywne uczestnictwo przedstawiciela Służby Celnej w pracach grup roboczych Komisji UE w zakresie legislacji (Zespół do spraw Ustawodawstwa) oraz raportów statystycznych (Zespół do spraw Statystyki). Jako jeden z głównych sposobów osiągnięcia tego celu strategicznego należy wymienić dążenie do wprowadzenia zmian legislacyjnych do ustawodawstwa wspólnotowego na podstawie analizy praktycznych doświadczeń wynikających ze stosowania aktualnie obowiązującego prawa. Zarysowuje się tendencja dążenia do zaostrzenia przepisów w odniesieniu do posiadania małych ilości towarów pirackich i podrobionych oraz nadania organom celnym uprawnień do niszczenia towarów uznanych za naruszające prawa własności intelektualnej, bez konieczności oczekiwania na wyrok sądowy. Dla poprawy efektywności działań Zespół do spraw Ustawodawstwa opracował podręcznik zawierający instrukcje w zakresie trybu postępowania organów celnych w zakresie działań skierowanych przeciwko towarom podejrzanym o naruszenie niektórych praw własności intelektualnej oraz środków, które mają być stosowane w odniesieniu do towarów naruszających takie prawa.

Cel pośredni 1.3: Budowa systemów informatycznych wspierających działania Służby Celnej RP, Straży Granicznej RP, Policji, prokuratury w zakresie zwalczania piractwa oraz naruszeń innych praw własności intelektualnej.

W 2008 r. kontynuowane były prace w zakresie budowy Systemu Informatycznego do Ochrony Praw Własności Intelektualnej „Leonardo da Vinci” (VINCI). W I półroczu 2008 r. ukończono pierwszy etap budowy systemu polegający na przeprowadzeniu testów systemowych, oraz jego wdrożeniu pilotażowym i produkcyjnym. **Uruchomienie produkcyjne systemu „VINCI” zostało przeprowadzone w dniu 10 kwietnia 2008 r.**

W dniu 15 kwietnia tego roku system został zaprezentowany publicznie podczas konferencji z udziałem właścicieli praw własności intelektualnej w Ministerstwie Finansów.

Budowa systemu była częściowo realizowana w ramach programu „*Transition Facility 2004 (umowa twinningowa nr PL2004/IB/OT/03)*” pt. „*Wzmocnienie ochrony praw własności intelektualnej i przemysłowej*”. Prace nad budową systemu w ramach tego programu rozpoczęto na podstawie decyzji Ministra Finansów nr 10/OC z dnia 31 marca 2006 r. w sprawie powołania zespołu projektowego w Ministerstwie Finansów do spraw wdrożenia i realizacji projektu nr 2004/016/-829.02.02 „*Wzmocnienie ochrony praw własności intelektualnej i przemysłowej*”. Prace kontynuowano w ramach własnych zasobów kadrowych. Kolejne etapy projektowania i programowania systemu zostały zrealizowane przez pracowników Ministerstwa Finansów i Izby Celnej w Rzepinie.

Zgodnie z założeniami „*Strategii na rzecz ochrony prawa autorskiego i praw pokrewnych na lata 2006 i 2007*”, standardy unijne w zakresie przepisów prawnych osiągnięte przez polską administrację celną poparte musiały być opracowaniem i wdrożeniem systemu efektywnego ich egzekwowania. System VINCI został zbudowany w celu wspomagania działań kontrolnych funkcjonariuszy celnych w zakresie ochrony terytorium Wspólnoty przed napływem towarów pirackich i podrobionych.

Równocześnie wychodząc naprzeciw potrzebom środowisk gospodarczych system VINCI wprowadza wiele ułatwień dla właścicieli praw własności intelektualnej. Jest to system obejmujący swym zasięgiem wszystkie jednostki administracji celnej w kraju, który umożliwia szybką wymianę informacji na temat ujawnionych przez służby celne naruszeń praw własności intelektualnej. VINCI stanowi również bazę danych o podmiotach praw własności intelektualnej, które uzyskały ochronę organów celnych. Dzięki niemu możliwe jest m.in. gromadzenie i przetwarzanie informacji przekazywanych przez producentów na temat towarów oryginalnych i pirackich, które są niezbędne do wykonywania efektywnej kontroli celnej. VINCI jest wyposażony w unikalne na skalę europejską rozwiązanie umożliwiające umieszczanie w nim zdjęć oraz filmów video wspomagających rozpoznawanie naruszeń praw własności intelektualnej. System umożliwia wprowadzanie i przetwarzanie informacji o wszystkich zatrzymaniach towarów pirackich i podrobionych oraz sporządzanie różnorodnych opracowań statystycznych, w tym dla potrzeb Unii Europejskiej. System jest na aktualnym etapie rozwoju dostępny w Intranecie wyłącznie dla

upoważnionych użytkowników – funkcjonariuszy Służby Celnej, który posiadają stosowny login i hasło.

Na prośbę Komisji Unii Europejskiej w dniu 2 kwietnia 2008 r. system VINCI został zaprezentowany przedstawicielom wszystkich krajów członkowskich podczas spotkania roboczego Komitetu ds. Kodeksu Celnego (Sekcja Towary Pirackie i Podrobione).

Z uwagi na rozpoczęcie przez Komitet w II połowie 2008 r. wstępnych uzgodnień dotyczących budowy wspólnotowego systemu do przyjmowania od właścicieli praw własności intelektualnej wniosków o ochronę celną zwrócono się do polskiej Służby Celnej o umożliwienie grupie eksperckiej, reprezentującej Komitet, szczegółowego zapoznania się z budową systemu VINCI. Wynikiem tego było spotkanie, które odbyło się w dniu 2 grudnia 2008 r. w Ministerstwie Finansów, w trakcie którego skierowano do polskiej Służby Celnej wstępne zaproszenie do uczestnictwa w pracach nad budową systemu dla wszystkich krajów unijnych w ramach zespołu, który zostanie powołany w 2009 r. przez Komitet do spraw Kodeksu Celnego UE.

Należy podkreślić, że system VINCI jest pierwszym systemem kompleksowo obsługującym tematykę ochrony własności intelektualnej w Unii Europejskiej, który zawiera nowatorskie rozwiązania informatyczne.

Kontynuowane były ponadto wspólne prace z Urzędem Patentowym RP w zakresie realizacji komponentu, który pozwoli na bezpośredni dostęp z systemu „VINCI” do bazy danych Urzędu. Celem tego działania jest uzyskanie poprzez **System Udostępniania Danych (SUD)** informacji o zarejestrowanych prawach własności przemysłowej (znaki towarowe, patenty, wzory przemysłowe) oraz danych osób, które dokonywały rejestracji. Oczekuje się, że dostęp do bazy UPRP za pośrednictwem SUD skróci czas poszukiwania informacji niezbędnych do identyfikacji właściciela praw ochronnych oraz towaru pod kątem ochrony praw własności intelektualnej.

Równocześnie w ramach rozwoju systemu rozpoczęto prace nad budową bezpośredniego dostępu do systemu dla właścicieli praw własności intelektualnej. Pozwoli to na składanie wniosków o ochronę celną za pośrednictwem Internetu oraz wymianę

informacji, co zdaniem właścicieli praw, przyczyni się do zminimalizowania czasu trwania procedur administracyjnych.

Cel strategiczny 3: Ograniczenie procederu piractwa na targowiskach i bazarach.

Cel pośredni 3.1.: Prowadzenie skutecznego nadzoru nad przestrzeganiem praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej na terenach targowisk, ze szczególnym uwzględnieniem granicy zachodniej.

W 2008 roku Służba Celna kontynuowała działania mające na celu zmniejszenie procederu piractwa na targowiskach i bazarach.

Należy zauważyć, że w 2008 r. nadal funkcjonował handel towarami pirackimi i podrabianymi w okolicach Stadionu X - lecia w Warszawie, wobec czego istniała konieczność dalszego prowadzenia działań kontrolnych. Efektem wspólnie przeprowadzonych przez funkcjonariuszy Wydziału Zwalczenia Przystępczości Izby Celnej w Warszawie, we współpracy z funkcjonariuszami Policji oraz Straży Granicznej było zajęcie **ponad 180 tys. sztuk towarów pirackich i podrobionych.**

Prowadzono również działania kontrolne na terenie targowisk usytuowanych na granicy zachodniej.

W wyniku działań przeprowadzonych przez Izby Celne w Rzepinie, Szczecinie i we Wrocławiu odnotowano zatrzymania w ilości **ponad 642 tys. sztuk towarów pirackich i podrobionych.**

Cel strategiczny 5, Cel pośredni 5.1.

Cel strategiczny 5: **Prowadzenie działań edukacyjnych na rzecz kształtowania świadomości społecznej i prawnej o przestępczym charakterze naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej, a także roli administracji państwowej w zwalczaniu tych naruszeń.**

Cel pośredni 5.1.: **Dotarcie do jak najszerszego kręgu odbiorców środkami artystycznego wyrazu w celu uświadomienia, jakie skutki powoduje łamanie praw autorskich i pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej.**

W I półroczu 2008 r. nastąpiło rozstrzygnięcie drugiej edycji konkursu plastycznego promującego ochronę praw własności intelektualnej, stanowiącego element działań edukacyjnych na rzecz kształtowania świadomości społecznej i prawnej o przestępczym charakterze tego rodzaju naruszeń.

Konkurs pt. „Wybierz oryginał” został zorganizowany przez Ministerstwo Finansów i Akademię Sztuk Pięknych w Warszawie. Patronat nad konkursem objęła Amerykańska Izba Handlowa w Polsce oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W dniu 15 kwietnia ubiegłego roku, podczas konferencji w Ministerstwie Finansów, zostały podane do publicznej wiadomości wyniki konkursu oraz wręczone nagrody. Kolejnym działaniem, które zamknęło realizację tego celu było zorganizowanie przez Amerykańską Izbę Handlową w Polsce przy współpracy z Akademią Sztuk Pięknych w Warszawie wystawy pokonkursowej.

3. Ministerstwo Sprawiedliwości – Prokuratura Krajowa

Cel strategiczny 2: **Poprawa sprawności i skuteczności postępowań karnych prowadzonych przez organy wymiaru sprawiedliwości o przestępstwa skierowane przeciwko prawu autorskiemu i prawom pokrewnym oraz innym prawom własności intelektualnej, ze szczególnym uwzględnieniem efektywności ścigania nowych postaci działań objętych sankcją karną.**

Cel pośredni 2.1.: **Poprawa poziomu oraz usprawnienie postępowań karnych prowadzonych o przestępstwa przeciwko prawom autorskim i prawom pokrewnym oraz innym prawom własności intelektualnej.**

Cel pośredni 2.2.: **Podnoszenie wiedzy i umiejętności pracowników organów ścigania oraz sędziów.**

W wykonaniu poleceń Dyrektora Biura Prezydialnego Prokuratury Krajowej z dnia 17 czerwca 2008 r. oraz 24 grudnia 2008 r. w okręgach wszystkich prokuratur apelacyjnych przeprowadzono badania akt postępowań przygotowawczych prowadzonych w 2008 r. o przestępstwa naruszające własność intelektualną i przemysłową. Badania przeprowadzone zostały dwukrotnie, obejmując odpowiednio postępowania prowadzone w I półroczu, a następnie w II półroczu 2008 r.

Badaniem objęto łącznie akta **1022** postępowań karnych, prowadzonych o przestępstwa określone w:

- ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 roku nr 90, poz. 631, z późn. zm.),
- ustawie z dnia 30 czerwca 2000 r. - Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2003 roku nr 119, poz.1117, z późn. zm.),
- ustawie z dnia 5 lipca 2002 r. o ochronie niektórych usług świadczonych drogą elektroniczną opartych lub polegających na dostępie warunkowym (Dz. U. nr 126, poz. 1068 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 roku nr 153, poz.1503, z późn. zm.) oraz art. 278 § 2 i innych
- ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r.- Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm).

Analizie poddano sprawy, w których prokurator wydał:

- prawomocne postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego z powodu znikomej społecznej szkodliwości czynu;
- prawomocne postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego z powodu braku wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej;
- skierował do sądu wnioski o warunkowe umorzenie postępowania karnego;
- sąd zwrócił sprawę prokuratorowi celem uzupełnienia postępowania przygotowawczego lub uniewinnił oskarżonego.

Zlecając przeprowadzenie badań obejmujących II półrocze 2008 r. dodatkowo poproszono prokuratorów apelacyjnych o dokonanie oceny czy, a jeżeli tak to w jaki sposób, przełożyła się na efektywność ścigania zmiana brzmienia art. 305 ust. 1 przywołanej powyżej ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej, obowiązująca od dnia 31 sierpnia 2007 r.

Podkreślenia wymaga, iż systematycznie przeprowadzane badania akt spraw o przestępstwa naruszające własność intelektualną i przemysłową, mają na celu ujawnienie najczęściej występujących w toku postępowań karnych nieprawidłowości. Są one na bieżąco eliminowane za pośrednictwem pism instruktażowych kierowanych do kierowników jednostek prokuratury, w których określone uchybienia wystąpiły. Ustalenie częstotliwości występowania w toku prowadzonych postępowań przygotowawczych określonych nieprawidłowości pozwala także na doprecyzowanie tematyki przyszłych szkoleń organizowanych dla prokuratorów, dotyczących badanej kategorii spraw.

Przeprowadzone badania akt postępowań przygotowawczych prowadzonych w 2008 roku o przestępstwa naruszające własność intelektualną i przemysłową pozwalają na sformułowanie tezy, że generalnie przestrzegane jest, wynikające z treści art. 105 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych domniemanie, że organizacja zbiorowego zarządzania jest uprawniona do zarządzania i ochrony w odniesieniu do pól eksploatacji objętych zbiorowym zarządzaniem oraz że zgodnie z art. 122¹ cytowanej ustawy, ma ona legitymację procesową w tym zakresie i jest pokrzywdzonym w sprawach o przestępstwa określone w art. 115 - 119 przywołanej powyżej ustawy.

W toku badań stwierdzono, iż w prowadzący postępowania podejmują kroki w celu ustalenia pokrzywdzonych i zwracają się do nich z zapytaniem o zamiar złożenia wniosku o ściganie. Zdarzały się jednak sprawy, w których prokuratorzy wydawali decyzje o umorzeniu postępowania wobec braku wniosku osoby uprawnionej nie mogąc uzyskać żadnego stanowiska uprawnionych, albowiem napotykali na poważne trudności z ustaleniem pokrzywdzonych i ich pełnomocników. Sytuacje takie miały jednak miejsce w sprawach drobnych, w których przedmiotem czynu były pojedyncze nośniki bądź programy.

Nadal występują wypadki przyjmowania wniosków o ściganie oraz oświadczeń o ich cofnięciu, od osób nie mających legitymacji prawnej do występowania w imieniu pokrzywdzonych, jednak skala tego rodzaju uchybień systematycznie maleje.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że w dalszym ciągu niezbędne jest zwracanie przez prokuratorów baczniejszej uwagi na poprawną kwalifikację prawną analizowanych zachowań oraz prawidłowy i odpowiadający znamionom czynów zabronionych opis zdarzeń będących przedmiotem wszczęcia postępowania i przedstawionych zarzutów.

Jako pozytywną należy ocenić zauważalną tendencję do ograniczania umarzania postępowań przygotowawczych badanej kategorii w oparciu o przepis art. 17 § 1 pkt 3 Kodeksu postępowania karnego, wobec znikomej szkodliwości społecznej czynu oraz prawidłową praktykę kierowania do sądów wniosków o warunkowe umorzenie postępowania karnego tylko w sprawach, w których ocena, że stopień szkodliwości społecznej czynu jest nieznaczny jest oczywista, a ponadto spełnione są pozostałe przesłanki z art. 66 Kodeksu karnego.

Tym niemniej, prokuratorzy kierując wnioski o warunkowe umorzenie postępowań przygotowawczych winni staranniej przygotowywać proponowane warunki poddania podejrzanego próbie, tak aby spełniały pewną rolę represyjną i prewencyjną, a także pamiętać o żądaniu nałożenia przez sądy na podejrzanych obowiązków wynikających z art. 67 § 3 Kodeksu karnego.

Wśród najczęściej powtarzających się problemów związanych z prowadzeniem spraw analizowanej kategorii, a które nie uległy radykalnej zmianie od ubiegłorocznego badania, przeprowadzający je wskazywali na:

- długotrwałe oczekiwanie na opinie biegłych, na podstawie których możliwe jest ustalenie pokrzywdzonych, a także niewystarczająco wysoki poziom tychże opinii, kwestionowanych następnie przez sądy;
- trudności z przesłuchaniem przedstawicieli lub pełnomocników pokrzywdzonych przestępstwem przeciwko prawom autorskim, czy też własności przemysłowej oraz uzyskaniem od nich wniosków o ściganie; zwykle siedziby podmiotów pokrzywdzonych bądź podmiotów reprezentujących ich prawa znajdują się poza miejscem siedziby prokuratury (najczęściej w Warszawie, a niektórych w ogóle brak w Polsce), co powoduje znaczące wydłużenie czasu trwania spraw oczekujących na realizację wniosków w ramach pomocy prawnej;
- spotykane odmowy składania wniosków bądź ich cofanie w sprawach o niskiej wartości szkody, w których szanse na wykrycie sprawcy są nikłe, lub w których doszło do ugody cywilnoprawnej, co sprowadza organy ścigania do roli egzekutora świadczeń od zobowiązanych do ich uiszczenia osób;
- nadal podnoszone krytyczne uwagi w odniesieniu do przedstawicieli Stowarzyszenia STOART (choć ta liczba maleje) związane z brakiem właściwego dokumentowania czynności przeprowadzanych z ich udziałem w lokalach, w których ma dochodzić do bezprawnego korzystania z cudzych utworów; powyższe uchybienia powodują następnie trudności dowodowe, a w konsekwencji przewlekłość postępowania;
- potrzebę utworzenia jednolitej bazy informatycznej, która pozwalałaby na szybkie ustalenie dostępnego w Internecie darmowego oprogramowania; brak tego typu bazy powoduje, że w praktyce źródło pochodzenia każdego programu należy sprawdzać osobno.

Jak wynika z opinii przedstawionych w sprawozdaniach z badania przeprowadzonego w poszczególnych okręgach prokuratur apelacyjnych, wprowadzona z dniem 31 sierpnia 2007 r. zmiana treści art. 305 ust. 1 ustawy - Prawo własności przemysłowej, niewątpliwie stworzyła realne możliwości ścigania tego rodzaju czynów, zwłaszcza tych najbardziej rozpowszechnionych, polegających na dokonywaniu (głównie na targowiskach) obrotu towarami oznaczonymi podrobionym znakiem towarowym. Wprawdzie nie we wszystkich okręgach prokuratur apelacyjnych przełożyło się to na znaczący wzrost tego rodzaju spraw, ale w ocenie badających, efektywność ścigania tego typu przestępczości zależy przede wszystkim od aktywności takich organów, jak Policja, Urzędy Celne i Urzędy Skarbowe.

Generalnie jednak nowelizacja treści art. 305 ust. 1 ustawy – Prawo własności przemysłowej uprościła postępowanie dowodowe i w tym znaczeniu wpłynęła na efektywność ścigania, bowiem badający zwracali uwagę na skierowanie aktów oskarżenia w sprawach, w których - przy poprzedniej redakcji cytowanego przepisu - takie rozstrzygnięcie merytoryczne byłoby niemożliwe.

Podsumowując wyniki przeprowadzonych w 2008 roku badań akt postępowań przygotowawczych prowadzonych o przestępstwa godzące we własność intelektualną i przemysłową, podkreślić należy zauważalną tendencję **do zmniejszania się ilości ujawnianych uchybień oraz ich powtarzalności, co może wskazywać na kształtowanie się pożądanego kierunku praktyki prokuratorskiej.**

Cel strategiczny 4: **Zwiększanie efektywności i skuteczności działań organów ścigania, wymiaru sprawiedliwości i funkcjonariuszy celnych w zakresie walki z przestępczością przeciwko prawom autorskim i prawom pokrewnym oraz innym prawom własności intelektualnej w Internecie.**

Cel pośredni 4.1. Podnoszenie wiedzy i umiejętności pracowników organów ścigania, wymiaru sprawiedliwości i funkcjonariuszy celnych.

Na rok 2009 Krajowe Centrum Kształcenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury (podległe Ministrowi Sprawiedliwości) zaplanowało szkolenie o tematyce: „*Prawo własności intelektualnej: przestępstwa i wykroczenia naruszające dobra chronione prawem autorskim, prawem własności przemysłowej oraz przepisami o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji*” (2 edycje po 70 osób każda).

4. Urząd Patentowy RP

W roku 2008 Urząd Patentowy RP podejmował szereg inicjatyw, w szczególności odnoszących się do praw wyłącznych dotyczących przedmiotów własności przemysłowej, tj. patentów na wynalazki, praw ochronnych na wzory użytkowe, praw z rejestracji wzorów przemysłowych, praw ochronnych na znaki towarowe, praw z rejestracji oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych.

Cel strategiczny 1: **Zwiększanie efektywności, skuteczności oraz stałej koordynacji działań służb państwowych (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Policja, Straż Graniczna RP, Służba Celna RP, Urząd Patentowy RP, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego) w walce z piractwem.**

Cel pośredni 1.3.: **Budowa systemów informatycznych wspierających działania Służby Celnej RP, Straży Granicznej RP, Policji, prokuratury w zakresie zwalczania naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej.**

W ramach projektu Środki Przejściowe 2004 (*Transition Facility 2004*) "Wzmocnienie ochrony praw własności intelektualnej i przemysłowej" został wykonany **System Udostępniania Danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej (SUD)**

oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego dla Policji, Straży Granicznej Służb Celnych oraz Prokuratury. System obejmujący infrastrukturę z zainstalowanym programem został przetestowany i odebrany od wykonawcy. Jego elementy zostały przekazane beneficjentom.

System wyposażony jest w przyjazny dla użytkownika interfejs graficzny, co umożliwia łatwe i szybkie wyszukiwanie danych. Dane Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej i Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego udostępniane są beneficjentom poprzez bezpieczne kanały transmisyjne VPN. Dostęp może być zarówno w postaci stron *www* jak również w postaci usług *webservice* dla systemów wewnętrznych beneficjentów ("VINCI" Ministerstwa Finansów, "Odprawa" Straży Granicznej). System wyposażony jest w mechanizmy zapewniające poufność, integralność i dostępność informacji oraz zapewnia monitoring udostępniania danych.

W celu ułatwienia beneficjentom zgłaszania uwag odnośnie działania systemu SUD, jak i zgłaszania usterek i błędów udostępniony został centralny system *Helpdesku*.

Przekazana, w ramach trwającej współpracy z wykonawcą, nowa wersja oprogramowania do importu danych powinna zapewnić bezpieczne i kompleksowe przeniesienie baz danych Urzędu do systemu.

Cel strategiczny 5: **Prowadzenie działań edukacyjnych na rzecz kształtowania świadomości społecznej i prawnej o przestępczym charakterze naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej, a także roli administracji państwowej w zwalczaniu tych naruszeń.**

Cel pośredni 5.1.: **Dotarcie do jak najszerszego kręgu odbiorców środkami artystycznego wyrazu w celu uświadomienia, jakie skutki powoduje łamanie praw autorskich i pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej.**

Cel pośredni 5.2.: Zwiększanie świadomości oraz pobudzanie zainteresowania problematyką praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej wśród kadry naukowej oraz studentów.

Urząd Patentowy podjął szereg działań propagujących znaczenie ochrony własności przemysłowej dla gospodarki, w celu podniesienia świadomości społecznej m.in. w zakresie naruszeń praw własności przemysłowej.

W ramach tych działań:

- ogłoszono i rozstrzygnięto VI edycję konkursu na plakat o tematyce związanej z ochroną własności przemysłowej. Do konkursu zgłoszonych zostało 236 prac. Nagrodami Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministra Gospodarki nagrodzono autorów 17 prac;
- ogłoszono i rozstrzygnięto VI edycję konkursu na najlepsze prace naukowe o tematyce związanej z ochroną własności przemysłowej. Nagrodami Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministra Gospodarki oraz innych instytucji i podmiotów działających na rzecz rozwoju ochrony własności przemysłowej zostało uhonorowanych 19 prac naukowych, w tym 2 rozprawy habilitacyjne, 3 prace doktorskie, 13 prac magisterskich oraz jedna praca studencka;
- zorganizowano następujące konferencje:
 - konferencję naukową pt. „*Ochrona własności intelektualnej warunkiem sukcesu kobiet w kulturze, w nauce i biznesie*”, wspólnie ze Światową Organizacją Własności Intelektualnej, Europejską Komisją Gospodarczą oraz partnerami krajowymi: Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości i Konfederacją Polskich Pracodawców „LEWIATAN”. Konferencja została poświęcona działalności i doświadczeniom kobiet tworzących innowacyjne rozwiązania w nauce i biznesie oraz prawom chroniącym ich dorobek intelektualny. Konferencji towarzyszyło uroczyste zakończenie III edycji Konkursu – Plebiscytu „*Kobieta - Wynalazca 2007*”, zorganizowanego przez Stowarzyszenie Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów wraz

- z “Przełęczą Techniczną” W konferencji udział wzięło ponad 200 uczestników, w tym przedstawiciele administracji rządowej i władz samorządowych, środowisk twórczych, świata nauki oraz przedsiębiorcy (Warszawa, 14 marca 2008 r.);
- konferencję z okazji Światowego Dnia Własności Intelektualnej pod hasłem walki z piractwem, wraz z imprezami towarzyszącymi. Przedsięwzięcie zorganizowane wspólnie ze Światową Organizacją Własności Intelektualnej, MKiDN, ZAIKS, ZASP, STOART oraz KG Policji spotkało się z bardzo dużym zainteresowaniem różnych środowisk, zarówno twórczych, jak i naukowych, a także przedsiębiorców. Uzupełnieniem konferencji były wydarzenia towarzyszące – w gmachu Biblioteki Narodowej otwarta została wystawa ilustrująca dzieje przełomowego wynalazku w dziedzinie zapisu dźwięku “120 lat płyty gramofonowej”. Zaprezentowana została także przygotowana przez Komendę Główną Policji ekspozycja “Walka z piractwem” przedstawiająca metody wykrywania naruszeń prawa własności intelektualnej. W konferencji oraz imprezach towarzyszących wzięło udział ponad 300 osób (Warszawa, 25 kwietnia 2008 r.);
 - międzynarodową konferencję PATLIB, która stanowiła forum wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy ośrodkami informacji patentowej z krajów członkowskich Europejskiej Organizacji Patentowej, użytkowników oraz producentów informacji patentowej. W konferencji wzięło udział kilkuset uczestników oraz kilkudziesięciu wystawców z Europy (28 - 30 maja 2008 r.).
- zorganizowano stoiska informacyjne i promocyjne na następujących wystawach, konferencjach, targach i innych imprezach:
 - targi „*Innowacje, Technologie, Maszyny Polska*” w Poznaniu, salon „*Nauka dla Gospodarki*” (Poznań, 9 - 12 czerwca 2008 r.);
 - XII Piknik Naukowy Radia Bis w Warszawie (14 czerwca 2008 r.);
 - XV Giełda Wynalazków wyróżnionych w 2007 roku na międzynarodowych wystawach innowacji w Warszawie.

5. Ministerstwo Edukacji Narodowej

Kształtowanie świadomości społecznej, w szczególności wśród młodzieży, stało się jednym z istotnych elementów podstaw programowych kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół obejmującym treści nauczania związane z prawem autorskim, w szczególności w ramach przedmiotów artystycznych i przedmiotu wiedza o społeczeństwie.

IV. Zakończenie

1. Szacunkowy poziom piractwa w Polsce w świetle rekomendacji IIPA do Raportu 301 i votum separatum

W wyniku badań prowadzonych w Polsce, Międzynarodowy Sojusz Własności Intelektualnej IIPA (*International Intellectual Property Alliance*) w swoim dokumencie *IIPA 2009 Special 301 Letter to United States Trade Representative* (do Przedstawiciela Handlowego USA – *USTR*) zaleca pozostawić Polskę w 2009 roku na liście krajów będących pod obserwacją – „*Watch List*”.³

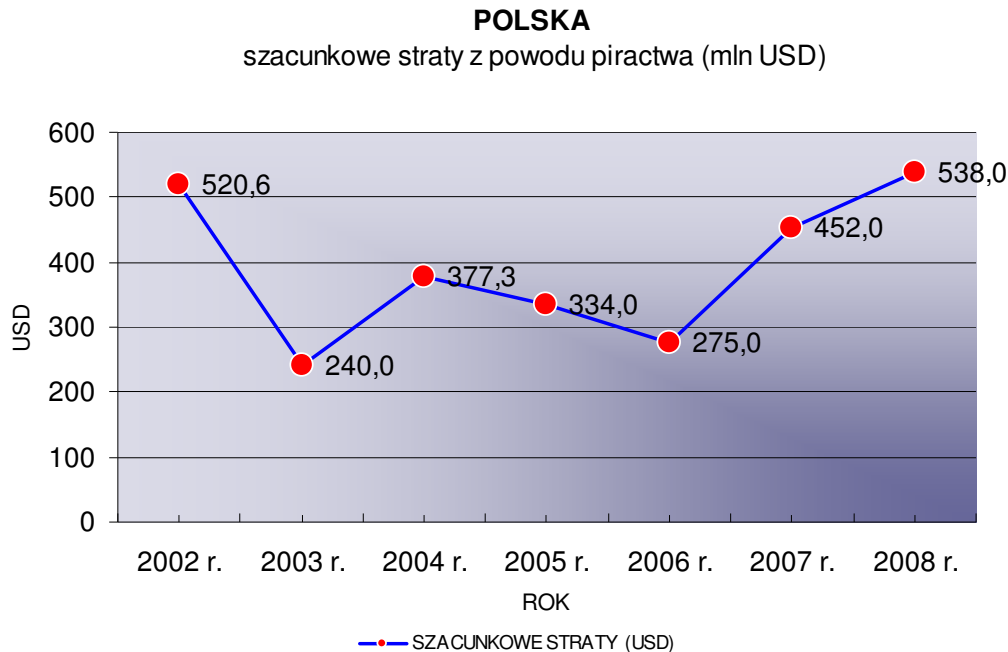
Należy odnotować, że Polska nie znajduje się na tzw. „*Priority Watch List*” (czyli w zestawieniu krajów, w których współczynnik piractwa jest niezwykle wysoki) już od 1 maja 2004 r., natomiast pozostaje na liście „standardowej obserwacji”. Na tę listę trafiają kraje, w których piractwo jest problemem aczkolwiek nie tak poważnym jak w pierwszej kategorii państw.

POLSKA										
Szacunkowe straty z powodu piractwa (mln USD) oraz poziom piractwa										
Sektor przemysłu	2008		2007		2006		2005		2004	
	straty	poziom	straty	poziom	straty	poziom	straty	poziom	straty	poziom
1. Oprogramowanie komputerowe (użytkowe)	438.0	55%	348.0	57%	251.0	57%	202.0	58%	197.0	59%
2. Inne oprogramowanie komputerowe (gry, rozrywka)	brak danych		76.0	60%	brak danych	75%	brak danych	60%	109.3	94%
3. Nagrania dźwiękowe i kompozycje muzyczne ⁴	100.0	27%	28.0	36%	24.0	35%	25.0	31%	36.0	37%
4. Film	dotychczas nieoszacowane		brak danych		brak danych		102.0	66%	30.0	35%
5. Książka	brak danych		brak danych		brak danych		5.0	brak danych	5.0	brak danych
Suma	538.0		452.0		275.0		334.0		377.3	

³ Źródło: *IIPA 2009 Special 301 Letter to United States Trade Representative: Poland*, pages 260 – 270. http://www.iipa.com/2009_SPEC301_TOC.htm. O szczegółowej metodologii pomiarów oraz dodatkowych odnośnikach czytaj na stronie 261: <http://www.iipa.com/rbc/2009/2009SPEC301POLAND.pdf>.

⁴ Według Stowarzyszenia Amerykańskich Wydawców Muzyki **RIAA** (*Recording Industry Association of America*) na ogólną kwotę, tj. 100 mln USD, aż 90 mln USD strat nastąpiło z powodu piractwa cyfrowego.

W 2008 roku straty spowodowane piractwem zostały oszacowane na 538 mln USD.

Pomimo wyższych strat pieniężnych w roku 2008 – w porównaniu do lat ubiegłych - należy brać również pod uwagę rozwój technologii, wzrost cen nowych produktów i usług oraz coraz powszechniejszą dostępność do zasobów sieciowych, które to czynniki należy rozważać estymując dane, bowiem od całościowej metodologii zależy dokładność pomiaru.

Policja, Straż Graniczna i Służba Celna prowadzą, w ramach czynności służbowych szeroko zakrojone czynności mające na celu zarówno prewencję, jak i zwalczanie przestępczości przeciwko prawom własności intelektualnej. Ponadto z informacji, działającego pod przewodnictwem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych⁵ wynika,

⁵ W skład Zespołu wchodzi:

- 1) przewodniczący - Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- 2) wiceprzewodniczący - sekretarz lub podsekretarz stanu wskazany przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji,
- 3) członkowie w randze sekretarza lub podsekretarza stanu wskazani przez:
 - a) Ministra Finansów,
 - b) Ministra Sprawiedliwości,

że efektywność działania uprawnionych służb odpowiedzialnych za zwalczanie piractwa i fałszerstwa należy ocenić wysoko. To samo można powiedzieć o współdziałaniu tych służb.

Z tego względu zarekomendowanie Polski na „listę krajów będących pod obserwacją” na rok 2009 wydaje się nie do końca uzasadnione.

Z problemami piractwa i fałszerstwa *sensu largo* (niedoskonałość rozwiązań prawnych, przemyt towarów, niedostateczne zaplecze techniczne, logistyczne i personalne etc.) boryka się większość krajów.

W odniesieniu do lat ubiegłych Polska poczyniła znaczne postępy zarówno w sferze legislacyjnej, jak i efektywności działań, czy zwiększania świadomości społecznej i chociaż pozostają inne zagadnienia okołoproblemowe, jak refundacja nowych technologii farmaceutycznych i biotechnologicznych, to należą one do odrębnego nurtu dyskusji, o wymiarze polityczno - handlowym, aniżeli dotyczącym ochrony praw własności intelektualnej.

Ponadto podnoszony problem *camcordingu* może być głosem w dyskusji. Należy mieć jednak na uwadze, że do tego rodzaju przestępczości – w odniesieniu do produkcji filmowej zrealizowanej w Stanach Zjednoczonych – dochodzi właśnie w tym kraju, nie zaś w Polsce, gdzie premiery filmów następują znacznie później.

2. Podsumowanie i perspektywy działań

Wyniki prac zrealizowanych w 2008 r. wskazują, że wiele zadań powinno być kontynuowanych w latach kolejnych, zgodnie z Programem na rzecz ochrony prawa autorskiego i praw pokrewnych w Polsce na lata 2008 - 2010 r.

-
- c) Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów,
 - d) Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej,
 - e) Ministra Edukacji Narodowej,
 - f) Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego,
 - 4) członkowie wskazani przez:
 - a) Komendanta Głównego Straży Granicznej,
 - b) Komendanta Głównego Policji.

Nadal istnieje potrzeba podejmowania działań wspierających coraz skuteczniejsze egzekwowanie praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej.

Dotyczy to w szczególności:

- ochrony tych praw w Internecie;
- monitorowania sieci *P2P* i ścigania sprawców naruszeń;
- wzmocnienia kontroli na granicach państwa;
- wzmocnienia kontroli na bazarach i targowiskach całego kraju, ze szczególnym uwzględnieniem położonych wzdłuż granicy polsko – niemieckiej;
- ściślejszej kooperacji między reprezentantami praw autorskich i praw pokrewnych, a Policją i działającą w ramach Zespołu „Grupą Internet” opracowującą metody zwalczania piractwa internetowego.
- wsparcia finansowego dla Policji na wyposażenie IT oraz szkolenia;
- rozważenia wprowadzenia sankcji karnych dla przedsiębiorców produkujących i zwielokrotniających dyski optyczne nieprzestrzegających obowiązków wynikających z obowiązujących przepisów;
- eliminacji ewentualnych opóźnień w prowadzeniu dochodzeń i kierowaniu spraw do sądów;
- przyspieszenia prowadzonych postępowań sądowych przeciwko sprawcom naruszającym prawa autorskie i prawa pokrewne oraz inne prawa własności intelektualnej;
- różnicowania stopnia represji karnej w zależności od rodzaju naruszeń i sankcjonowania w sposób szczególnie piractwa na skalę przemysłową;
- konieczności podejmowania działań mających na celu pozbawienie sprawców przestępstw korzyści z nich wynikających (przepadek przedmiotów, zabezpieczenia majątkowe, kary grzywny);
- dążenia do zmniejszania liczby wyroków skazujących w zawieszeniu;

- prowadzenia kampanii mających na celu podnoszenie świadomości społecznej o konieczności poszanowania praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej;
- dalszej, aktywnej współpracy administracji rządowej z organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz innymi partnerami społecznymi, których działalnością jest ochrona praw autorskich i praw pokrewnych.

W związku z szybko rozwijającym się postępem technologicznym, ponadto powinny zostać podjęte następujące zagadnienia:

- analiza środowiska cyfrowego oraz różnych platform dystrybucji treści oraz obecna pozycja nośników tradycyjnych CD i DVD;
- zwiększenie cyfryzacji wobec nowych form rozpowszechniania utworów w sieci;
- rola i wykorzystanie technicznych systemów zabezpieczających (*Technical Protection Measures - TPM*) i systemów cyfrowego zarządzania prawami (*Digital Rights Management - DRM*) - w kontekście obowiązujących przepisów o dostępie warunkowym;
- rozwój telewizji internetowej i komórkowej, a płynące stąd zagrożenia dla praw autorskich;
- nowe formy piractwa internetowego, w tym stosowanie sprzętu niedopuszczonego do używania przez dystrybutora treści oraz ocena charakteru odstrasżającego istniejących sankcji karnych;
- konsolidacja wysiłków organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi oraz rynku audio, wizualnego, książkowego, telewizyjnego i telefonii komórkowej, operatorów internetowych, w celu wyjścia na przeciw oczekiwaniom nowej generacji odbiorców w środowisku cyfrowym;
- zapobieganie umieszczaniu nowości przedpremierowych w Internecie.

Ustawiczne podnoszenie standardów ochrony praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej jest koniecznością.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że wiele zadań Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych nie absorbuje w sposób znaczny środków budżetowych, a wiele z nich jest wykonywanych przy zaangażowaniu organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi. Wśród najistotniejszych można wymienić: specjalistyczne szkolenia, akcje edukacyjne, pomoc prawną, ustawiczny monitoring zagrożeń i badania społeczne, współpracę przy tworzeniu rozwiązań prawnych, czy magazynowanie pirackich towarów.

Pomimo odnotowywania poprawy sytuacji w wielu obszarach zagrożeń związanych z handlem pirackimi i podrabianymi towarami, naruszanie praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej w Polsce pozostaje nadal problemem.

Należy mieć na względzie, że permanentny postęp w procesie walki z piractwem będzie możliwy przy aktywnej współpracy międzynarodowej.

Łamanie praw własności intelektualnej nie może być rozpatrywane jako problem danego kraju, który powinien sam szukać rozwiązań. Szeroko pojęta własność intelektualna ma bowiem charakter ponadgraniczny i jest dziedzictwem, które powinno podlegać szczególnej ochronie.

Akceptuje
Minister Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Bogdan Zdrojewski